

หนังสือเรียน สาร:การพัฒนาสังคม รายวิชาเลือก

การปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ รหัสวิชา สด02007

ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย
ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงใหม่

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ห้ามจำหน่าย

หนังสือเรียนเล่มนี้จัดพิมพ์ด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
ลิขสิทธิ์เป็นของสำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

คำนำ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ขึ้นเพื่อสำหรับใช้ในการเรียนการสอน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญาและศักยภาพในการประกอบอาชีพ การศึกษาต่อและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว ชุมชน สังคมได้อย่างมีความสุข โดยครูสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมด้วยวิธีการหลายรูปแบบประกอบไปด้วย แผนการพบกลุ่ม แผนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งแบบฝึกหัดเพื่อทดสอบความรู้ ความเข้าใจในสาระเนื้อหา โดยเมื่อศึกษาแล้วยังไม่เข้าใจ สามารถกลับไปศึกษาใหม่ได้และยังนำความรู้ไปแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในชั้นเรียน ศึกษาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น จากแหล่งเรียนรู้และจากสื่ออื่น ๆ

ในการดำเนินการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้รับความร่วมมือด้วยดีจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องหลายท่าน ซึ่งช่วยกันค้นคว้าและเรียบเรียงเนื้อหาสาระจากสื่อต่างๆ เพื่อให้ได้แผนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนอย่างแท้จริง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงใหม่ ขอขอบคุณที่ปรึกษา คณะผู้เรียบเรียง ตลอดจนคณะผู้จัดทำทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือด้วยดีไว้ ณ โอกาสนี้

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงใหม่ หวังว่าแผนการจัดกิจกรรมนี้จะประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนตามสมควร หากมีข้อเสนอแนะประการใด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงใหม่ ขออ้อมรับไว้ด้วยความขอบคุณยิ่ง

คณะผู้จัดทำ

สำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงใหม่

สารบัญ

หน้า

คำนำ ก	
สารบัญ ข	
รายละเอียดวิชา การปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ ค	
การวัดและประเมินผล ง	
แบบทดสอบก่อน-หลัง เรียน จ	
บทที่ 1 ความหมายของอุดมการณ์ ชาติ และความมั่นคง 1	
แผนการสอนประจำบท 2	
ตอนที่ 1.1 ความหมายของอุดมการณ์ 4	
ตอนที่ 1.2 ความหมายของชาติ 7	
ตอนที่ 1.3 ความหมายของความมั่นคง 8	
กิจกรรมท้ายบทที่ 1 10	
บทที่ 2 อุดมการณ์รักชาติในประวัติศาสตร์ของไทย และต่างประเทศ 12	
แผนการสอนประจำบท 13	
ตอนที่ 2.1 อุดมการณ์รักชาติของไทย ในประวัติศาสตร์ 14	
กิจกรรมท้ายบทที่ 2 27	
บทที่ 3 อุดมการณ์รักชาติของประเทศไทย 30	
แผนการสอนประจำบท 31	
ตอนที่ 3.1 การส่งเสริมอุดมการณ์รักชาติ ของประเทศไทย 32	
กิจกรรมท้ายบทที่ 3 39	
บทที่ 4 การปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติเพื่อความมั่นคง 41	
แผนการสอนประจำบท 42	
ตอนที่ 4.1 พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่เกี่ยวข้องกับ 43	
การปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ	
ตอนที่ 4.2 พระราชบัญญัติความมั่นคง ความรักชาติ ฉบับปัจจุบัน 47	
กิจกรรมท้ายบทที่ 4 49	
บรรณานุกรม 50	
คณะผู้จัดทำ 51	
คณะบรรณาธิการ/ปรับปรุงแก้ไข 52	

รายละเอียดคำอธิบายรายวิชา สศ02007 การปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ
จำนวน 1 หน่วยกิต
ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษา

มาตรฐาน ที่ 5.2 ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีจิตสาธารณะ เพื่อความสงบสุขของสังคม

ศึกษาและฝึกประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่อง ดังต่อไปนี้

1. อุดมการณ์รักชาติเพื่อความมั่นคง
2. การตระหนักและเห็นคุณค่าต่ออุดมการณ์รักชาติ
3. การวิเคราะห์ผลกระทบจากปัญหาในเรื่องอุดมการณ์รักชาติในประเทศไทย
4. การตระหนักและเห็นคุณค่าต่ออุดมการณ์รักชาติ เพื่อความมั่นคง

เนื้อหา

1. ความหมายของอุดมการณ์ ชาติ และความมั่นคง
2. ประวัติศาสตร์ของไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวกับอุดมการณ์รักชาติ เพื่อการเปรียบเทียบ
3. ปัญหาอุดมการณ์รักชาติของประเทศไทยในอดีตและปัจจุบัน
4. พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ
5. พระราชบัญญัติความมั่นคง ความรักชาติ ฉบับปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ ให้กับผู้เรียน
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าต่ออุดมการณ์รักชาติ
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ผลกระทบจากปัญหาในเรื่องอุดมการณ์รักชาติในประเทศไทย
4. เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าต่ออุดมการณ์รักชาติ เพื่อความมั่นคง

การจัดประสบการณ์เรียนรู้

จัดให้ผู้เรียนได้มีความรู้ เข้าใจ และฝึกทักษะการเปรียบเทียบ การวิเคราะห์ ต่อดูมการณ์รักชาติ ในประเทศไทย และต่างประเทศ รวมทั้งตระหนักและเห็นคุณค่า

การวัดและประเมินผล

ใช้รูปแบบวิธีการวัดและประเมินจากสภาพจริงของผู้เรียน ผลงาน การทดสอบ การคิดวิเคราะห์ การแสดงออก และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และการเปรียบเทียบของอุดมการณ์รักชาติเพื่อความมั่นคง

ที่	หัวเรื่อง	ตัวชี้วัด	เนื้อหา	จำนวน (ชั่วโมง)
1	ความหมายของ อุดมการณ์ ชาติ และ ความมั่นคง	1. อธิบายอุดมการณ์รักชาติ เพื่อความมั่นคง	1. ความหมายของอุดมการณ์ 2. ความหมายของชาติ 3. ความหมายของความมั่นคง	5
2	อุดมการณ์รักชาติในประวัติศาสตร์ของไทย และต่างประเทศ	1. ตระหนักและเห็นคุณค่าต่ออุดมการณ์รักชาติ	1. อุดมการณ์รักชาติของไทย ในประวัติศาสตร์ 2. อุดมการณ์รักชาติ กรณีศึกษาจากประเทศญี่ปุ่น	10
3	อุดมการณ์รักชาติของประเทศไทย	1. วิเคราะห์ผลกระทบจากปัญหาในเรื่องอุดมการณ์รักชาติในประเทศไทย	1. การส่งเสริมอุดมการณ์รักชาติของประเทศไทย 2. ปัญหาผลกระทบจากอุดมการณ์รักชาติของประเทศไทย	15
4	การปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติเพื่อความมั่นคง	1. ตระหนักและเห็นคุณค่าต่ออุดมการณ์รักชาติ เพื่อความมั่นคง	1. พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ 2. พระราชบัญญัติความมั่นคง ความรักชาติ ฉบับปัจจุบัน	10

แบบทดสอบก่อน-หลัง เรียน

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. อุดมการณ์ เกิดจากสิ่งใด
 - ก. ความคิดและจิตใจสำนึกของมนุษย์ ข. ความศรัทธาและความเชื่อ
 - ค. ขนบธรรมเนียมประเพณี ง. มรดกทางความคิดจากรุ่นสู่รุ่น
2. อุดมการณ์ในสังคมหนึ่งอาจไม่เหมือนกับในอีกสังคมหนึ่ง สิ่งที่ทำให้แตกต่างกันในสังคม คืออะไร
 - ก. ความยึดมั่นและศรัทธาต่างกัน ข. หลักการต่างกัน
 - ค. ประชาชนจำนวนไม่เท่ากัน ง. ภูมิอากาศที่ต่างกัน
3. การก่อตัวของอุดมการณ์เกิดขึ้นได้ 2 ทาง คืออะไรบ้าง
 - ก. เกิดจากการอบรม ถ่ายทอด ควบคุมการถ่ายทอดตามความเชื่อของสังคม
 - ข. ปากต่อปากบอกเล่ากันมา ในตำราทั่วไป
 - ค. การถ่ายทอดโดยสื่อ ในตำราโดยทั่วไป
 - ง. ทางศาสนา และการบอกเล่าต่อกันไป
4. อุดมการณ์ทางศาสนา เกิดจากสิ่งใดเป็นสำคัญ
 - ก. ระบบความคิด ข. ระบบความเชื่อของศาสนา
 - ค. ระบบความคิดและระบบความเชื่อของศาสนา
 - ง. ระบบความคิดและฐานะทางสังคม
5. สถาบันในข้อใด เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเผยแพร่อุดมการณ์ เป็นอันดับแรก
 - ก. สถาบันการเมือง ข. สถาบันการปกครอง
 - ค. สถาบันการศึกษา ง. สถาบันครอบครัว
6. จุดรวมอันยิ่งใหญ่ของประชาชนเพื่อให้เราคำนึงถึงประโยชน์ได้เสียร่วมกันและระลึกเสมอว่าเราเป็นชนชาติไทย คือสิ่งใด
 - ก. พระมหากษัตริย์ ข. ศาสนา
 - ค. ประชาชน ง. ชาติ
7. “ศูนย์รวมพลังประชาชนทั้งชาติ ศูนย์รวมแห่งความสามัคคีและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของชาติคือข้อใด
 - ก. พระมหากษัตริย์ ข. ศาสนา
 - ค. ประชาชน ง. ชาติ
8. “สิ่งที่เป็นความสำคัญของจิตใจ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และที่พึ่งทางใจแต่ละคน” คือข้อใด
 - ก. พระมหากษัตริย์ ข. ศาสนา
 - ค. กฎหมาย ง. ชาติ
9. อุดมการณ์ทางการเมือง เกิดจากสิ่งใดเป็นสำคัญ
 - ก. ความคิดของนักทฤษฎี ข. ความเชื่อของนักทฤษฎี
 - ค. ความเชื่อและความคิดของนักทฤษฎี ง. ความเชื่อและความรู้ของนักทฤษฎี
10. นักคิดที่เผยแพร่หลักอุดมการณ์ในสมัยโบราณที่มีชื่อเสียงที่ใช้หลักการสั่งสอน พุทธศาสนนา

เป็นที่รู้จัก คือผู้ใด

- ก. ฟาสซิสต์ ข. พระพุทธเจ้า
 - ค. ฮิตเลอร์ ง. เด ท็อดเดวีส
11. การแพร่ขยาย อุดมการณ์ในสมัยโบราณสามารถทำได้โดยวิธีใด
- ก. สั่งสอน ข. ปิบบังคับ
 - ค. การปลูกฝังทางความคิด ง. การใช้สื่อ
12. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของอุดมการณ์
- ก. เป็นความเชื่อความศรัทธาในสังคม ข. เป็นแรงดลใจให้ยึดถือ
 - ค. เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ง. เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดกำลังใจ
13. หากใช้อุดมการณ์ไปในทางที่ผิด ย่อมเกิดผลกระทบขึ้น ข้อใดเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุดและร้ายแรงที่สุด
- ก. การแตกแยกในสังคม ข. ใต้ถ้อย
 - ค. การขาดความสามัคคี ง. การทานอำนาจซึ่งกันและกัน
14. ผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ คือข้อใด
- ก. รัฐบาล ข. ประชาชน
 - ค. พระมหากษัตริย์ ง. ทหาร
15. ใครเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองแบบประชาธิปไตย
- ก. ประชาชน ข. ทหาร
 - ค. รัฐบาล ง. พระมหากษัตริย์
16. สภาพปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน ควรแก้ไขด้วยวิธีการใด จึงจะเป็นการแก้ปัญหาแบบยั่งยืน
- ก. รัฐควรออกกฎหมายป้องกันและลงโทษอย่างรุนแรง
 - ข. สื่อมวลชนคอยสอดส่องดูแล และนำเสนอข่าวการฉ้อราษฎร์บังหลวงอย่างจริงจัง
 - ค. ประชาชนให้ความร่วมมือไม่ให้สินบน และไม่ยกย่องผู้ที่ร่ำรวยจากการคิดโกง
 - ง. ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและไม่ส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประพฤติมิชอบ
17. การกระทำใด ไม่ได้แสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย
- ก. การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตร ข. การร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐ
 - ค. การรวมกลุ่มเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งตนเอง ง. การฟ้องร้องรัฐวิสาหกิจ
18. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะสำคัญของการปกครองในสมัยสุโขทัย
- ก. การสร้างระบบศักดินาเพื่อกำหนดฐานะของบุคคลในสังคม
 - ข. การถือเอาราชธานีเป็นศูนย์กลางการปกครอง
 - ค. การใช้คำนำหน้าพระนามพระมหากษัตริย์ว่าพ่อขุน
 - ง. การแบ่งระดับความสำคัญของหัวเมือง
19. ข้อใดเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516
- ก. ความเป็นปึกแผ่นของกองทัพ ข. ความไร้ประสิทธิภาพของระบบราชการ
 - ค. ความขัดแย้งในรัฐสภา ง. การเคลื่อนไหวขององค์การนิสิตนักศึกษา
20. พฤติกรรมใดที่ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

- ก. พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตประจําหน่วยงานนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของรัฐบาล
ข. คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติทำรัฐประหารรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
ค. นักวิชาการวิจารณ์นโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลชุดปัจจุบัน
ง. ทหารเข้าแถวลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่หน่วยเลือกตั้งใกล้เขตทหาร
21. เนื้อร้องเพลงชาติไทย ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องใด
ก. ลักษณะนิสัยของประชากรของรัฐ ข. ระบบการปกครองของรัฐ
ค. องค์กรที่ใช้อํานาจการปกครองของรัฐ ง. ความเป็นอิสระในการใช้อํานาจการปกครองของรัฐ
22. เหตุการณ์ในข้อใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับความคิดที่นำไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย
ก. การปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ข. การกราบบังคมทูลของเจ้านายและขุนนางที่ขอให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเปลี่ยนแปลงการปกครอง
ค. การตั้งดุสิตธานีในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ง. การส่งสามัญชนไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ
23. ข้อใดแสดงถึงอุดมการณ์การปกครองแบบประชาธิปไตยในโลกตะวันตก
ก. รัฐบาลเป็นตัวแทนกลุ่มผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจ
ข. รัฐบาลเป็นเจ้าของอํานาจการปกครองและประชาชนต้องปฏิบัติตาม
ค. ประชาชนต้องยอมสละซึ่งชีวิตและทรัพย์สินเพื่อค้ำจุนอำนาจของรัฐบาล
ง. ประชาชนเป็นเจ้าของอํานาจการปกครองแต่มอบให้รัฐบาลดำเนินการแทนแบบมีเงื่อนไข
24. รูปแบบการปกครองโดยคนเดียว เพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นการปกครองแบบใด
ก. ราชาธิปไตย ข. ทหารราช
ค. อภิชนาธิปไตย ง. คณาธิปไตย
25. ข้อใดไม่ถูกต้อง เกี่ยวกับค่านิยมหลักของคนไทย ตามนโยบายของ คสช. ฉบับกระทรวงศึกษาธิการ
ก. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาติในปัจจุบัน
ข. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษา เล่าเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม
ค. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
ง. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง
26. ค่านิยมหลักของคนไทย ตามนโยบายของ คสช. ข้อแรก ฉบับกระทรวงศึกษาธิการ คืออะไร
ก. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
ข. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
ค. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแผ่และแบ่งปัน
ง. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
27. นโยบายรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ข้อแรกคืออะไร
ก. การปกป้องเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์
ข. การส่งเสริมบทบาทและใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน
ค. การยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุข และสุขภาพของประชาชน
ง. การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ
28. “ความสุขความสวัสดิของข้าพเจ้าจะเกิดขึ้นได้ ก็ด้วย บ้านเมืองของเรามีความเจริญมั่นคงเป็นปกติสุข”

จาก พระราชดำรัส คนไทยทุกคนควรปฏิบัติอย่างไร

ก. ปฏิบัติตามพระราชดำรัส ข. รักและสามัคคีกัน

ค. ช่วยกันดูแลชุมชนและประเทศ ง. สมัครเข้ารับราชการ

29. การแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบัน พระมหากษัตริย์ ข้อใดปฏิบัติได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่

ก. รอรับเสด็จ ข. เดินทางสายกลาง

ค. ตักบาตรในตอนเช้า ง. ร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี

30. สถาบันใดที่ช่วยสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม

ก. ศาสนา ข . ครอบครัว

ค. การปกครอง ง . การศึกษา

สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 1

ความหมายของอุดมการณ์ ชาติ และความมั่นคง

ความนำ

เมื่อกล่าวถึงอุดมการณ์ ชาติและความมั่นคง ทั้ง 3 สิ่งนี้ คนส่วนใหญ่มักจะเข้าใจกันว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทหาร การสู้รบ หรือการสงครามโดยตรง ความเข้าใจเช่นนั้นอาจเป็นความจริงที่เห็นเป็นรูปธรรมในสมัยก่อน เพราะเหตุว่าในอดีตนั้น ภัยคุกคามที่จะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติ ได้ ก็คือการรุกรานด้วยกำลังทหารของต่างชาติที่เหนือกว่า เพื่อต้องการยึดหรือบังคับประเทศอื่นให้ปฏิบัติตามความต้องการของประเทศตน หากประเทศใดที่มีกำลังทหารเข้มแข็ง มีการฝึกอย่างดี มีความอดทน และมีจิตใจต่อสู้ รวมทั้งมีผู้นำที่ดี มีความสามารถ ก็จะสามารถป้องกันรักษาเอกราช รักษาความมั่นคงปลอดภัยของชาติและดำรงความอยู่รอดของชาติเอาไว้ได้ ซึ่งทั้งนี้การมีความสามารถในการป้องกันเอกราชในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของชาติ และในการดำรงความอยู่รอดของชาติดังกล่าว ก็คือ การมีความสามารถในการรักษาความมั่นคงแห่งชาตินั่นเอง ดังนั้นเราจึงมองไปว่า ความมั่นคงแห่งชาติขึ้นอยู่กับกำลังอำนาจทางทหารรวมไปถึงการสร้างอุดมการณ์รักชาติเป็นสำคัญ ซึ่งในความเป็นจริงนั้น ถึงแม้ว่าการที่รัฐหรือประเทศใด ๆ จะมีกำลังทหารที่เข้มแข็งก็ตาม แต่ถ้าประชาชนในชาติส่วนใหญ่ขาดซึ่งอุดมการณ์รักชาติแล้ว ก็จะส่งผลถึงความมั่นคงของประเทศชาติอย่างแน่นอน

แหล่งที่มา <http://www.knowledge2u.com>

แผนการเรียนรู้ประจำบท

บทที่ 1 ความหมายของอุดมการณ์ ชาติ และความมั่นคง

สาระสำคัญ

อุดมการณ์ โดยตัวมันเองเป็นสิ่งกลางๆ ไม่มีความดีความชั่ว เป็นเหมือนสิ่งที่เหนี่ยวนำความคิด พฤติกรรมของบุคคลให้เป็นไปตามอุดมการณ์ของบุคคลนั้นๆ

ชาติ มีความสำคัญ และถือเป็นหนึ่งในสถาบันหลักของชาติไทย ซึ่งประกอบด้วย สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ คนรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ เด็กที่มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จะเป็นเด็กที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคี โปร่งใส ภูมิใจ เชิดชูความเป็นไทย ปฏิบัติตน ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ความมั่นคงของชาติ หมายถึง การที่ประเทศชาติมีความเสถียรภาพ แข็งแรงในทุกด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงการศึกษาและทางการเมือง อาจกล่าวได้ว่าหากประเทศใดมีความมั่นคง ประเทศใดมีความสงบสุข ประชาชนในชาติก็จะมีคุณภาพชีวิตดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และในขณะเดียวกันหากประชาชนมีคุณภาพดี มีอุดมการณ์ที่ดีในทุกๆ เรื่อง ประเทศชาตินั้นๆ ก็จะมี ความมั่นคงเช่นเดียวกัน

ขอบข่ายเนื้อหา

ตอนที่	1.1 ความหมายของอุดมการณ์
ตอนที่	1.2 ความหมายของชาติ
ตอนที่	1.3 ความหมายของความมั่นคง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้เรียนสามารถ

1. อธิบายความหมายของ อุดมการณ์ ชาติ และความมั่นคงได้
2. บอกถึงการแสดงออกถึงอุดมการณ์รักชาติได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ทำแบบทดสอบตนเองก่อนเรียนบทที่ 1
2. ศึกษาเอกสารการสอนบทที่ 1
3. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายในเอกสารการสอน
4. ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ จากการจัดกระบวนการเรียนการสอน
5. ทำกิจกรรมท้ายบทที่ 1

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. เอกสารการสอนบทที่ 1
2. ใบงาน
3. คลิปวิดีโอ

ประเมินผลผล

1. กิจกรรมท้ายบทเรียน
2. ประเมินผลจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
3. ประเมินผลจากการสอบประจำภาคการศึกษา

สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1.1.1 ความหมายของอุดมการณ์

ความหมายของอุดมการณ์

อุดมการณ์ คือ ความเชื่อความศรัทธา ตามแนวคิด ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งโดยคิดขึ้นเอง หรือมีคนคิดไว้แล้วและมีความมุ่งมั่นที่จะทำตามความคิดนั้น อุดมการณ์ไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้องเสมอไปอาจเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดีก็ได้

คำว่าอุดมการณ์นำมาใช้ครั้งแรกในปี 1707 (พ.ศ. 2340) โดยนักวิชาการฝรั่งเศสชื่อ Antonie Louis
claude Destutt de Tracy

อุดมการณ์ แยกศัพท์ เป็น อุ+ตม+การณ แปลว่า การกระทำให้สูงสุดหรือ การกระทำให้สูงขึ้น

อุดมการณ์ โดยตัวมันเองเป็นกลางๆ ไม่มีความดี-ความชั่ว เป็นเหมือนสิ่งที่เหนี่ยวนำความคิด พฤติกรรมของบุคคลให้เป็นไปตามอุดมการณ์ของบุคคลนั้นๆ

อุดมการณ์ เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของทุกคน เพราะจะทำให้บุคคลนั้นทำสิ่งต่างๆ อย่างเต็มความสามารถและมีโอกาสทำได้สำเร็จตามความแรงกล้าของอุดมการณ์ตนเอง

อุดมการณ์ เป็นสิ่งที่มีความหมายและมีความสำคัญมากสำหรับผู้ที่ยึดถือเหนียวแน่น ผู้ยึดถืออุดมการณ์ใดก็คิดว่าของตนดีเลิศ ประณามอุดมการณ์อื่นว่าไม่ดี เลวร้าย มอมเมา หลงผิด และต้องการโน้มน้าวให้ผู้อื่นมายึดถือหรือคล้อยตามอุดมการณ์ของตน ตั้งแต่ระดับอภิปรายโต้เถียง จนถึงขั้นเข้าต่อสู้ประหัตประหารกัน คนในชาติที่ยึดมั่นอุดมการณ์เดียวกันจะช่วยให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน ลดความขัดแย้ง สร้างสังคมตามหลักการหรือแนวทางตามอุดมการณ์ พลังอำนาจของชาติก็จะเกิดขึ้นอย่างมหาศาล

แต่ถ้าสังคมใดหรือคนในชาติใดยึดมั่นในอุดมการณ์ที่แตกต่างกันมาก ความขัดแย้งหรือความเป็นปรปักษ์ซึ่งกันและกันในสังคมหรือในชาตินั้นจะมีมาก เพราะต่างฝ่ายต่างพยายามหาวิธีหรือกลวิธีต่างๆ ที่จะเอาชนะซึ่งกันและกัน ทำให้คนในชาติขาดความสามัคคี เป็นการทอนพลังอำนาจของสังคมหรือของชาตินั้น ดังนั้นประเทศชาติที่คนในชาติไม่มีเอกภาพในอุดมการณ์ย่อมหาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมืองได้ยาก และฝ่ายที่ยึดอุดมการณ์ของตนเหนียวแน่นมั่นคง ย่อมมีโอกาที่จะได้รับชัยชนะมากกว่าฝ่ายที่ลังเลในอุดมการณ์ของตน

ในฐานะที่ทหารคือคนของประชาชน ทหารจึงควรรู้และเข้าใจระบอบการปกครอง เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ของคนในสังคมและมีอุดมการณ์เช่นเดียวกับประชาชน เพื่อจะได้ทำหน้าที่ป้องกันราชอาณาจักร และราชบัลลังก์อย่างมีประสิทธิภาพ กองทัพแม้จะมีพลังด้านรูปธรรมคืออาวุธยุทโธปกรณ์ต่างๆ ดีเพียงใด หรือมีกำลังพลมากเพียงใด หากคนซึ่งเป็นผู้ใช้อาวุธเหล่านั้นมีพลังด้านนามธรรมน้อยโดยเฉพาะ ถ้าไม่มีความเชื่ออย่างแน่วแน่ในการต่อสู้เพื่อเอาชนะเข้าศึกแล้ว อาวุธเหล่านั้นย่อมปราศจากคุณค่าและอาจจะประสบความพ่ายแพ้เข้าศึกได้ กำลังพลจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดและสิ่งที่สำคัญที่สุดของคนก็คือจิตใจ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมุ่งพัฒนาพลังนามธรรมในจิตใจของกำลังพลรายบุคคลทั้งกำลังพลกองประจำการ ประจำการ กองหนุนและกองเกินที่เข้ารับการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรของกระทรวงกลาโหม ให้เป็นกำลังพลที่มีคุณภาพสูงในด้านความรู้ มีความชำนาญงานในหน้าที่ มีความสามารถ มีความประพฤติดีและที่สำคัญที่สุดคือ มีจิตใจยึดมั่นในอุดมการณ์ทางการเมืองหรือการปกครอง

หากเราสามารถปลูกฝังความเชื่อในกลุ่มบุคคลในชาติให้ตระหนักถึงผลประโยชน์ร่วมกัน มีจิตใจยึดมั่นในอุดมการณ์ที่จะต่อสู้เพื่อปกป้องสถาบันอันสำคัญยิ่งของคนไทยคือชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และมีความซาบซึ้งในคุณค่าของระบอบการปกครองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแล้ว ย่อมนำไปสู่ความอยู่รอดปลอดภัยของชาติซึ่งเป็นความปรารถนาอันสูงสุด

การก่อตัวของอุดมการณ์ เกิดขึ้นได้ 2 ทางดังนี้

1. เกิดจากการได้รับการสั่งสอน อบรม ถ่ายทอดครั้งละน้อย จากชนรุ่นหนึ่งไปสู่ชนอีกรุ่นหนึ่งเป็นไปโดยธรรมชาติ ไม่มีการชี้แนะที่แน่นอน ปล่อยให้พลังทางสังคมและการเมืองส่งอิทธิพลต่อสมาชิกในสังคมอย่างค่อยเป็นค่อยไป
2. เกิดจากการฉีดย้อนความเชื่ออย่างมีระบบ ด้วยการวางแผนและควบคุมการถ่ายทอดความเชื่อนั้น โดยมีการกำหนดมาตรการการควบคุมความเชื่อที่สถาบันสังคมและการเมืองจะถ่ายทอดไปยังสมาชิกของสังคมอย่างเป็นเอกภาพและมีทิศทางที่แน่นอน

ที่มาของอุดมการณ์

อุดมการณ์อาจเกิดขึ้นจากระบบความคิดหรือความเชื่อของคนเพียงคนเดียวหรือหลายคน ก็ได้ เช่น อุดมการณ์ทางศาสนา มักเกิดจากระบบความคิดหรือความเชื่อของศาสดาเพียงองค์เดียว ส่วนอุดมการณ์ทางการเมืองมักจะเกิดจากความคิดหรือความเชื่อของนักทฤษฎีหรือเจ้าลัทธิหลายคน เมื่อศาสดาหรือเจ้าลัทธิต่างๆ คิดหรือเชื่อว่าได้พบสัจธรรมหรือความจริงเกี่ยวกับชีวิตและสังคมมนุษย์แล้ว ก็มักทำการเผยแพร่ให้บุคคลอื่น เชื่อถือและรับเอาไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อจะได้บรรลุถึงสภาพอันดีเลิศในชีวิต ส่วนกลุ่มชนในสังคมจะยอมรับและถือเอาระบบความคิดหรือความเชื่อของศาสดาองค์ใด หรือของนักทฤษฎี หรือนักปรัชญาผู้ใดเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนนั้น น่าจะเกิดจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ความน่าเลื่อมใสหรือความมหัศจรรย์ที่ศาสดา สาวกของศาสดา เจ้าลัทธิ หรือสาวกของเจ้าลัทธิแสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้อื่น
2. ความสามารถของศาสดา สาวกของศาสดา เจ้าลัทธิ หรือสาวกของเจ้าลัทธิ ในการสนองความต้องการทางจิตใจหรือทางวัตถุให้แก่กลุ่มชน
3. ความเป็นวิทยาศาสตร์ของระบบความคิดหรือความเชื่อนั้นๆ คือสามารถพิสูจน์หรืออธิบายได้ด้วยเหตุผล

ลักษณะสำคัญของความคิด

อุดมการณ์เป็นระบบความเชื่อที่เกิดจากความคิด กล่าวคือความคิดเมื่อจัดระเบียบให้ดี มีการทดลองกลายเป็นหลักเกณฑ์หรือทฤษฎี หากเกิดความเชื่อถ้อยมั่นปฏิบัติตามหลักการ หลักเกณฑ์หรือทฤษฎี ก็จะกลายเป็นอุดมการณ์ไปในที่สุด ความคิดมีลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. ลักษณะแพร่ขยาย ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวของความคิด ปกติเมื่อคนเรามีความคิดและเชื่อในเรื่องใดก็ตาม ก็อยากให้ผู้อื่นมีความคิดและความเชื่อเหมือนกับตน ต้องการให้ความคิดความเชื่อของตนเป็นที่รู้จักและเข้าใจทั่วไป อุดมการณ์ของคนก็เช่นเดียวกัน เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็มี การแพร่ขยาย มีความเคลื่อนไหวเพื่อให้สังคมอื่นเกิดความศรัทธาในอุดมการณ์เดียวกัน การแพร่ขยายอุดมการณ์ในสมัยโบราณ ทำได้โดยการสั่งสอน พบปะ พูดคุย สนทนา อย่างที่นักปราชญ์ในอดีต อาทิ โสเครตีส เพลโต อริสโตเติล ขงจื๊อ เม่งจื๊อ พระเยซู หรือพระพุทธเจ้าได้กระทำ ในปัจจุบันการแพร่ขยายอุดมการณ์ อาจมีวิธีการที่แตกต่างไปจากอดีต ซึ่งสามารถทำได้โดยการปลูกฝัง การเรียนรู้หรือแม้กระทั่งการบีบบังคับหรือขู่ข่มขู่คุกคาม
2. ลักษณะพิเศษเฉพาะตัว ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดได้ เนื่องจากคนเรามีความคิดที่ไม่เหมือนกัน อาจมีบางความคิดที่แตกต่างกันได้ ทำให้ความเชื่อในอุดมการณ์ย่อมแตกต่างกันไป

ลักษณะของอุดมการณ์

1. เป็นความเชื่อความศรัทธาของกลุ่มชนในสังคม เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป
2. เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของกลุ่มชน ช่วยให้เกิดการยึดเหนี่ยวของกลุ่มชน ใช้เป็นเครื่องสนับสนุน ส่งเสริม เป็นข้ออ้างในการปฏิบัติของคนในกลุ่มชน
3. สร้างได้ เปลี่ยนแปลงได้ ปลุกฝังได้
4. เป็นสิ่งที่เร้าใจ เป็นแรงดลใจให้ใฝ่ฝันยึดถือและมุ่งคิดจะทำให้บรรลุถึง
5. เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดพลังในจิตใจ ทำให้มีความหนักแน่น อดทนในการต่อสู้กับอุปสรรคและศัตรู

สรุปได้ว่าอุดมการณ์ หมายถึง ระบบความคิดของคนเกี่ยวกับการจัดระเบียบการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ของคนในสังคม

เมื่ออุดมการณ์ หมายถึง ความเชื่อมั่นศรัทธา ความเชื่อมั่นเหล่านั้นอาจจะได้มาจากกลุ่มสังคมใดสังคมหนึ่ง ซึ่งหมายความว่าอุดมการณ์ของบุคคลในสังคมหนึ่งอาจจะได้รับมาจากอุดมการณ์ของอีกสังคมหนึ่ง นอกจากนั้นก็อาจจะได้รับอิทธิพลจากที่มาจากสำคัญอื่นๆ เช่น แนวความคิดของบุคคลสำคัญ หรือเอกสารที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ เป็นต้น

ตัวอย่างอุดมการณ์ทางการเมือง

อุดมการณ์ทางการเมือง หมายถึง แนวความคิดทางการเมืองที่นำไปปฏิบัติจริง มีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมือง ตลอดจนการใช้อำนาจรัฐ และการให้ความชอบธรรมแก่รัฐบาล นอกจากนี้ยังสะท้อนสภาพของสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละชุมชน

อุดมการณ์ทางการเมืองมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ

1. ลักษณะที่ชัดเจน
2. ประติดประต่อกัน
3. เป็นระบบ

ในแง่มุมนี้อุดมการณ์ คือ ความคิดชุดหนึ่งเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง หรือการปกป้องโครงสร้างของการเมืองที่อยู่ รวมทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้อง จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการเมือง และมีลักษณะเป็นข้อถกเถียงเชิงบรรทัดฐานที่สนับสนุนโครงสร้างปฏิรูป หรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้น อุดมการณ์จึงมิใช่เป็นเพียงปรัชญาการเมือง อุดมการณ์ทางการเมืองจะเรียกร้องให้มีการกระทำ อุดมการณ์ทางการเมืองมักจะเชื่อมโยงกับกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นพิเศษ

เรื่องที่ 1.1.2 ความหมายของชาติ

“ชาติ” หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทางวัฒนธรรม มีความผูกพันกันทางสายโลหิต เผ่าพันธุ์ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ตลอดจนมีประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ร่วมกันวิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองร่วมกัน เช่นคำว่า “ชาติไทย”

ชาติ หรือ คำว่า Nation ในภาษาอังกฤษ นั้นจะมีความหมายกว้าง ๆ คือ กลุ่มคนที่มีโครงสร้างทางวัฒนธรรม ความเชื่อ แนวคิด และผูกพันกันทางสายเลือด ซึ่งจะอยู่ร่วมกันภายในรัฐเดียวกัน ภายใต้ประมุขเดียวกัน

นอกจากนี้ คำว่า ชาติ อาจหมายถึงเผ่าพันธุ์ ถิ่นกำเนิด หรือสิ่งที่แสดงหรือบ่งบอกถึงถิ่นกำเนิดหรือเชื้อสาย ซึ่งอาจนำไปประกอบกับคำอื่น เช่น เชื้อชาติ สัญชาติ ชาติพันธุ์ เป็นต้น ซึ่งลักษณะของเชื้อชาตินี้ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

ในส่วนของการปกครอง ชาติ หมายถึง แผ่นดินที่มีประชาชนยึดครอง มีอาณาเขตที่แน่นอน มีการปกครองเป็นสัดส่วน มีผู้นำเป็นผู้ปกครองประเทศและประชาชนทั้งหมด ด้วยกฎหมายที่ประชาชนในชาตินั้นกำหนดขึ้น เช่น ประเทศไทย มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข มีศาสนาพุทธ เป็นศาสนาประจำชาติ มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณี เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติของตนเอง สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษเป็นเวลายาวนาน ผู้ที่มีความรักชาติ จะช่วยกันปกป้องรักษาชาติไม่ให้ศัตรูมารุกรานหรือทำร้ายทำลาย เพื่อให้ลูกหลานได้อยู่อาศัยต่อไปให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขสืบไป

“รัฐ” หมายถึง ชุมชนทางการเมืองของมนุษย์ อันประกอบด้วยดินแดน มีประชากร มีรัฐบาลปกครอง และมีอำนาจอธิปไตยของตัวเอง

“ประเทศ ” หมายถึงดินแดนที่มีฐานะเป็นรัฐหรือไม่มีฐานะเป็นรัฐ แต่โดยสรุปแล้ว คำว่า “ประเทศ”ตามกฎหมายระหว่างประเทศ หมายถึง ดินแดน อาณาเขต และสภาพภูมิศาสตร์ เป็นต้นว่า ความอุดมสมบูรณ์ ดินฟ้าอากาศ แม่น้ำ ภูเขา ทะเล ป่าไม้ ฯลฯ เช่น ประเทศไทย

ในปัจจุบันความหมายของชาติ รัฐและประเทศ ค่อนข้างจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะมีองค์ประกอบที่เหมือนกัน คือ ประกอบด้วยประชากร (Population) ดินแดน (Territory) รัฐบาล (Government) อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) แต่ทั้งนี้ คำว่าชาติ อาจมีความหมายครอบคลุมมากกว่า ซึ่งอาจไม่ได้ใช้ดินแดนเป็นองค์ประกอบ เนื่องจากคนแต่ละชาติ สามารถเดินทางไปพำนักรหรืออาศัยในประเทศอื่นๆ ได้ แต่ทั้งนี้ จิตสำนึกของการเป็นคนไทย ชาติไทย ก็ขึ้นอยู่กับอุดมการณ์และการได้รับการปลูกฝัง เช่น ชาติไทย มีประวัติและความเป็นมาที่ยาวนานที่บรรพบุรุษไทยได้รวบรวมให้เป็นปึกแผ่นมามากกว่า 700 ปี ชาติไทยมีดินแดน มีภาษา มีวัฒนธรรม มีนิสัยใจคอและเอกลักษณ์ต่างๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัว รวมไปถึงการมีองค์ประกอบต่างๆ ตามลักษณะของชาติ รัฐและประเทศ และคนไทยที่ได้รับการปลูกฝังให้รักชาติและแผ่นดินเกิด ไม่ว่าจะไปอยู่ประเทศใดๆ ในโลกนี้ ทุกคนต่างมีความรู้สึกว่าเป็นคนไทย มีจิตสำนึกรักและหวงแหนประเทศไทย เป็นต้น

เรื่องที่ 1.1.3 ความหมายของความมั่นคง

ความมั่นคง "Security" หรือ "Stability" หรือเสถียรภาพ หมายถึง ความเข้มแข็ง หนักแน่น หรือการมีเสรีจากการเสี่ยง อันตรายต่าง ๆ และการมีความปลอดภัย ไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงเกิดขึ้น ซึ่งโดยปกติแล้ว สามารถนำไปประกอบอธิบายคำอื่นๆ เช่น ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ซึ่งหมายถึง การมีเศรษฐกิจดี มีรายรับมากกว่ารายจ่าย หรือความมั่นคงของประเทศ โดยส่วนใหญ่แล้วก็อาจหมายถึงการมีกองทัพที่เข้มแข็ง ไม่มีภัยทางสงคราม แต่ทั้งนี้ ความมั่นคงของประเทศ จะมีองค์ประกอบและอิทธิพลมาจากสิ่งอื่นๆ อาทิ คุณภาพของประชาชน ผู้นำ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง รวมไปถึงการศึกษา การสาธารณสุข และอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบของประเทศนั้นๆ

สำหรับความหมายของคำว่า "ความมั่นคงแห่งชาติ" ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานเราจะได้อความหมายดังนี้

“ความ” เป็นคำที่ใช้ประกอบหน้าคำอื่นให้เป็นคำนาม เช่น ความคิด

“มั่น” เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง แน่ แน่นอน แน่น แน่นและทนทาน ไม่ยับเยียน

“มั่นคง” เป็นคำวิเศษณ์เช่นกัน หมายถึง ไม่ยับเยียน หรือเปลี่ยนแปลงได้ง่าย แน่นหนาทนทาน

มีข้อน่าสังเกตว่า คำว่า ความมั่นคง หรือ "Security" นี้ ความหมายอีกนัยหนึ่ง อาจหมายถึง "การรักษาความปลอดภัย" หรือ "ความปลอดภัย" ซึ่งก็ได้มีการนำไปใช้กว้างขวาง เช่น "ศูนย์รักษาความปลอดภัย" (Security Center) เป็นต้น แต่ถ้าหากจะนำไปใช้กับเรื่องของชาติแล้ว การเรียกว่า "ความมั่นคงแห่งชาติ" น่าจะเป็นการเหมาะสมกว่าที่จะใช้คำว่า "การรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ" อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีผู้กล่าวถึงความมั่นคงไปพร้อมๆ กับความปลอดภัยอยู่เสมอๆ เหมือนกัน

อีกประเด็นหนึ่งที่เป็นข้อควรสังเกตคือ ปัญหาของคำว่า “ชาติ (Nation)” “รัฐ (State)” และคำว่า “ประเทศ (Country)” ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน และในบางโอกาสยังใช้ทดแทนกัน สำหรับในความหมายของ “ความมั่นคงแห่งชาติ” แล้ว การใช้คำว่า “ชาติ” ในที่นี้มีความหมายอย่างเดียวกับการใช้คำว่า “รัฐ” เป็น “ความมั่นคงแห่งรัฐ” อย่างไรก็ตามถ้ายึดถือความหมายตามหลักรัฐศาสตร์หรือนิติศาสตร์แล้ว มักไม่นิยมใช้คำว่า “ชาติ” แต่นิยมใช้คำว่า “รัฐ” หรือ คำว่า “รัฐชาติ (Nation State)” แทน ทั้งนี้กรอบสำหรับการใช้คำดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า “ปัญหาความมั่นคงระหว่างประเทศ มีมาพร้อม ๆ กับอารยธรรมของมนุษยชาติ” เมื่อมนุษย์มีอารยธรรมแล้วก็เริ่มมีปัญหาของความขัดแย้งระหว่างกันขึ้น เกิดปัญหาความมั่นคงปลอดภัยซึ่งกันและกัน ต่อมาเมื่อมีวิวัฒนาการทางการเมือง จากชนเผ่า ไปสู่การเป็นชาติ ประเทศ และเป็นรัฐ โดยเฉพาะจุดเปลี่ยนที่สำคัญในปี ค.ศ. 1648 ที่เกิดสนธิสัญญา Treaty of Westphalia ในยุโรป ได้ส่งผลให้เกิดคำว่า “รัฐชาติ” ขึ้นโดยความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน รัฐชาติ มีอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) ในการปกครอง

ความสำคัญของความมั่นคงของชาติ อยู่ที่เมื่อชาติมั่นคง ชนในชาติจะสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ปลอดภัย มีศักดิ์ศรีมีอิสระในการดำเนินชีวิต มีความหวัง สามารถจะมั่นใจในอนาคตของตนเองและลูกหลานได้ ความมั่นคงของชาติจึงมีผลโดยตรงต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่และความปกติสุขของทุกคนในชาติ

แกนหลักแห่งความมั่นคงของชาติไทย

แกนหลักแห่งความมั่นคงของชาติไทย คือ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ความสำคัญของสถาบันทั้งสามปรากฏอยู่ในธงไตรรงค์ซึ่งเป็นธงชาติไทย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 แห่งราชวงศ์จักรี ได้ทรงริเริ่มให้ใช้ธงไตรรงค์เป็นธงชาติไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2460 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชนิพนธ์ความหมายของธงไตรรงค์ไว้ดังนี้

แหล่งที่มา <http://teen.mthai.com/variety/55153.html>

แดง คือ โลหิตเราไซ้ ซึ่งยอมสละได้ เพื่อรักษาชาติศาสนา (แดง หมายถึง สถาบันชาติ)

ขาว คือ บริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์ หมายถึงพระไตรรัตน์และธรรมคัมภีร์ (ขาว หมายถึง สถาบันศาสนา)

น้ำเงิน คือ สีสภา อันจอมประชา ธิ โปรตเป็นส่วนพระองค์ (น้ำเงิน หมายถึง สถาบันพระมหากษัตริย์)

สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ จึงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่อาจแยกจากกันได้ ตามคำกล่าวที่ว่า “พระมหากษัตริย์คู่ชาติ พุทธศาสนาคู่ไทย”

การรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชนในชาติไทย อารังไว้ซึ่งความเป็นชาติ ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ คนไทยที่มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคี ประองดอง ภูมิใจ เชิดชูความเป็นไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะว่า สถาบันทั้ง 3 นี้มีบุญคุณต่อเราอย่างมาก เพราะชาติ คือ แผ่นดินที่เราอยู่อาศัย ศาสนา คือ คำสอนขององค์พระศาสดาแต่ละพระองค์ที่สอนให้เราทุกคนเป็นคนดี และพระมหากษัตริย์ คือ ผู้ปกครองบ้านเมืองโดยธรรม เพื่อความสงบสุขของพสกนิกรชาวไทย เราทุกคนจึงควรรักชาติ รักศาสนา รักพระมหากษัตริย์ ด้วยใจอันบริสุทธิ์ ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

แหล่งที่มา <http://www.toptenthailand.com/topten/detail/20131120174806804>

กิจกรรมท้ายบท

กิจกรรมที่ 1.1

ให้นักศึกษาบอกความหมายของคำว่าอุดมการณ์ ชาติ และความมั่นคง ตามความเข้าใจของนักศึกษา โดย และช่วยกันสรุปความหมายร่วมกัน ในชั้นเรียน

[illegible]

บทที่ 2

อุดมการณ์รักชาติในประวัติศาสตร์ของไทย และต่างประเทศ

ความนำ

การปลุกฝังอุดมการณ์รักชาติเกิดขึ้นในทุกชาติ ทุกประเทศ และมีประวัติศาสตร์ของการปลุกฝังอุดมการณ์มาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์อย่างยาวนานและยังคงรักษาความเป็นชาตินิยมอย่างเข้มแข็ง เช่น ประเทศญี่ปุ่น จีน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี อังกฤษ หรือแม้แต่ประเทศไทย ซึ่งการปลุกฝังอุดมการณ์รักชาติของคนไทยนี้ มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ จะเห็นได้จากการที่บรรพบุรุษคนไทยไม่เพียงเฉพาะแต่พระมหากษัตริย์ แต่รวมไปถึงบุคคลชาวบ้านทั่วไปทั้งหญิงและชาย ที่สามารถเสียสละชีวิตเพื่อปกป้องประเทศชาติไว้ในอดีต อาทิ ขุนรองปลัดชู ชาวบ้านบางระจัน ท้าวสุรนารี ท้าวเทพกษัตรีตรี ท้าวศรีสุนทร เป็นต้น ทั้งนี้ การปลุกฝังอุดมการณ์รักชาติสามารถทำได้หลากหลายวิธี เช่น การปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง การปลุกฝังจากผู้นำ หรือการออกกระเปียบกฎหมาย หรือการรณรงค์ แต่ทั้งนี้ เนื่องจากในอดีตความมั่นคงและความเสี่ยงของชาติ ส่วนใหญ่มาจากการทำสงครามเพื่อแย่งดินแดน และความเป็นใหญ่ ดังนั้น ผู้นำจึงมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างอุดมการณ์ให้คนในชาติ รวมพลังเพื่อต่อสู้และปกป้องประเทศไทยจากอริราชศัตรู

แผนการเรียนรู้ประจำบท

บทที่ 1 อุดมการณ์รักชาติในประวัติศาสตร์ของไทย และต่างประเทศ

สาระสำคัญ

อุดมการณ์รักชาติ เป็นแนวคิดที่ได้รับการกลั่นกรองแล้วว่า สามารถทำให้ประเทศชาตินั้นๆ มีความมั่นคง เกิดการพัฒนา จึงมีการปลุกฝังเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนคนในชาติ เกิดพฤติกรรมและแสดงออกถึงการรักชาติ รักแผ่นดิน รวมไปถึงรักในการเป็นชนชาตินั้นๆ อย่างเหนียวแน่น ซึ่งปกติแล้วแนวทางการปลุกฝังอุดมการณ์ของความรักชาติ จะต้องมาจากผู้นำของประเทศ ประกาศหรือกำหนดให้ประชาชนทุกคนซาบซึ้งเห็นถึงความสำคัญและพร้อมที่จะยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนในทิศทางเดียวกัน โดยอาศัยองค์กรหน่วยงานทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน ช่วยสนับสนุนและขับเคลื่อน

ขอบข่ายเนื้อหา

- ตอนที่ 2.1 อุดมการณ์รักชาติของไทย ในประวัติศาสตร์
ตอนที่ 2.2 อุดมการณ์รักชาติ กรณีศึกษาจากประเทศญี่ปุ่น

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้เรียนสามารถ

1. อธิบายความสำคัญของอุดมการณ์รักชาติเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงได้
2. ตระหนักและเห็นคุณค่าต่ออุดมการณ์รักชาติได้
3. เปรียบเทียบอุดมการณ์รักชาติของคนไทย และชาติอื่นๆ ที่สำคัญได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษาเอกสารการสอนบทที่ 2 และเอกสารเพิ่มเติม
2. ร่วมปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายในเอกสารการสอน
3. ชมคลิปวิดีโอ
4. ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ จากการจัดกระบวนการเรียนการสอน
5. ทำแบบประเมินผลตนเองหลังเรียนบทที่ 2

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. เอกสารการสอนบทที่ 2
2. ใบงาน
3. คลิปวิดีโอ

ประเมินผลผล

1. กิจกรรมและแบบทดสอบท้ายบท
2. ประเมินผลจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
3. ประเมินผลจากการสอบประจำภาคการศึกษา

ตอนที่ 2.1 อุดมการณ์รักชาติของไทยในประวัติศาสตร์

ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 ว่า ความมั่นคงของประเทศชาติ มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสุขและความเป็นอยู่ของคนในชาติ แต่การที่จะทำให้ชาตินั้นคงและรักษาความมั่นคงไว้ให้ได้อย่างถาวรนั้นมีไม่ใช่ง่ายอีกทั้งยังยากต่อการทำความเข้าใจ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากปัญหาความมั่นคงเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทุกคนภายในชาติ เกี่ยวเนื่องในทุกกิจกรรมและทุกด้านของสังคม ทั้งในด้านการเมืองภายในประเทศ การเมืองระหว่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี หรือแม้แต่ในปัญหาสิ่งแวดล้อมก็ตาม ดังนั้นการทำความเข้าใจในแง่มุมของปัญหาความมั่นคงนั้น จะต้องพิจารณาให้่องแท้ในทุกด้านทุกมุม

นอกจากความเกี่ยวพันของปัญหาความมั่นคงในทุกด้านตามที่กล่าวไป ผลกระทบต่อกันของแต่ละระดับของความมั่นคง หรือความมั่นคงของคนแต่ละกลุ่ม แต่ละขนาด ยังส่งผลให้การศึกษาด้านความมั่นคงมีความยุ่งยากสับสนเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งสภาพของสังคมมนุษย์ที่ไม่เคยหยุดนิ่ง มีลักษณะเป็นพลวัตร (Dynamic) จึงทำให้ปัญหาความมั่นคงมีความเป็นพลวัตรตามไปด้วย

แต่ทั้งนี้ ความมั่นคงของชาติ ก็มีผลโดยตรงจากการมีอุดมการณ์รักชาติของคนในชาตินั้นๆ หากชาติใดที่คนในชาติ มีอุดมการณ์ มีค่านิยม มีความรักและความศรัทธาต่อผู้ปกครอง หรือรัฐบาล และมีการปฏิบัติตนไปในทิศทางเดียวกันแล้วก็จะส่งผลให้ประเทศนั้นมีความมั่นคง มีความเข้มแข็งและสามารถพัฒนาประเทศชาติได้อย่างรวดเร็วและยั่งยืน ทั้งนี้ การสร้างอุดมการณ์รักชาติของคนในชาติ สามารถทำได้หลายวิธี ซึ่งโดยปกติแล้วประเทศส่วนใหญ่มักมีการปลูกฝังการสร้างอุดมการณ์รักชาติ ก็ต่อเมื่อประเทศชาติมีวิกฤติ ไม่ว่าจะเป็นวิกฤติที่เกิดขึ้นจากทางการเมือง สงคราม เศรษฐกิจ หรือแม้แต่วิกฤติที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ ซึ่งเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้จะสามารถหล่อหลอมและสร้างความรัก ความสามัคคีในชาติเป็นอย่างดี แต่บางครั้งการปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติอาจล่าช้า ไม่ทันต่อวิกฤติการณ์ต่างๆ ซึ่งประเทศที่พัฒนาแล้วและเป็นประเทศมหาอำนาจส่วนใหญ่ จะใช้วิธีการปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบของการออกประกาศรณรงค์ การส่งเสริมการเรียนรู้ การใช้เพลง ใช้โฆษณา เป็นต้น แต่ทั้งนี้ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ก็จะเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่สามารถทำให้คนในชาติเกิดความซาบซึ้งและเกิดอุดมการณ์รักชาติขึ้นมาได้

อุดมการณ์รักชาติในประวัติศาสตร์ชาติไทย

ชนชาติไทยมีอดีตและประวัติศาสตร์มายาวนาน แต่การบันทึกทางประวัติศาสตร์ได้ถือว่า ชนชาติไทยเริ่มรวมกันเป็นปึกแผ่นแต่คนไทยได้สถาปนาอาณาจักรสุโขทัย ขึ้นมาเป็นราชธานีแห่งแรก เมื่อราวพุทธศักราช 1700 และต่อมาได้สถาปนากรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ ขึ้นมาเป็นราชธานีตามลำดับ ซึ่งระยะเวลาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ราว 777 กว่าปี (พ.ศ. 1781 – 2558) มีเหตุการณ์ที่สำคัญๆ ในแต่ละสมัยหลายช่วงหลายครั้ง ที่คนไทยควรได้ศึกษาเรียนรู้ เพื่อนำมาเป็นบทเรียนของการสร้างและปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ

อาณาจักรกรุงสุโขทัย

ชนชาติไทยในอดีตได้รวมเป็นชาติเป็นปึกแผ่นโดยบูรพระมหากษัตริย์ ในแผ่นดินที่เรียกว่า สุวรรณภูมิ โดยการสร้างกรุงสุโขทัย ขึ้นเป็นราชธานีแห่งแรก ซึ่งเดิมที สุโขทัย เป็นสถานที่การค้าของ แคว้นละโว้ โดยมีพ่อขุนศรีนาวนำถม เป็นผู้ปกครองและดูแลกิจการภายในเมืองสุโขทัย และศรีสัชนาลัย ต่อมาเมื่อพ่อขุนศรีนาวนำถมสวรรคต เมื่อปี 1781 พ่อขุนผาเมือง จึงได้สถาปนาเอกราชให้กรุงสุโขทัยขึ้นเป็นราชธานีของชาวไทย โดยไม่ขึ้นตรงกับรัฐใด และได้ยกเมืองสุโขทัย ให้พ่อขุนบางกลางหาว ซึ่งต่อมาคือ พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ และถือเป็นปฐมกษัตริย์ของกรุงสุโขทัย เนื่องจากพ่อขุนผาเมือง มี พระนางสีหเทวี พระมเหสี

(ราชธิดาของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7) ซึ่งพระองค์เกรงว่าชาวสุโขทัยจะไม่ยอมรับ แต่ก็กลัวว่าทางขอมจะไม่ไว้วางใจ จึงมอบพระนามพระราชทานและพระแสงขรรค์ชัยศรี ขึ้นบรมราชาภิเษกพ่อขุนบางกลางหาว ให้เป็นกษัตริย์อาณาจักรสุโขทัยเป็นราชธานีของชนชาติไทย มีความเจริญรุ่งเรืองในช่วงเวลาค่อนข้างสั้นประมาณ ปี พ.ศ. 1780 – 2011 มีกษัตริย์ปกครอง จำนวน 2 ราชวงศ์ สลับเปลี่ยนกันขึ้นครองราชย์ มีพระมหากษัตริย์ 11 พระองค์ ก็ถูกผนวกรวมกับอาณาจักรอยุธยา

อาณาจักรสุโขทัย เจริญรุ่งเรืองในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระองค์ทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้น ในปี พ.ศ. 1826 ปี พ.ศ.1825 ได้ขยายอาณาเขตของอาณาจักรไปยังดินแดนใกล้เคียง ในประวัติศาสตร์กัมพูชา ได้บันทึกว่ากองทัพสยามเข้ารุกรานกัมพูชา และจดหมายเหตุบันทึกว่า กองทัพสยามไปบูรณการามปา ทำให้อาณาจักรของชาวสยามมีอาณาเขกว้างขวางไปยังดินแดนกัมพูชาและอาณาจักรจามปา แต่พ่อขุนรามคำแหงจะไม่ขยายอาณาเขตไปทางดินแดนเหนือ ด้วยพระองค์ทรงมีพระสหายสนิทที่เป็นผู้นำของชาวสยามเช่นกันคือ พระยาเม็กราย ผู้ครองอาณาจักรล้านนา และพระยาจำเมือง ผู้ครองอาณาจักรพะเยา ซึ่งทั้งสามพระองค์ได้มีสัมพันธไมตรีที่ดีต่อกัน และพระองค์ยังเสด็จมาช่วยสร้างเมืองเชียงใหม่ด้วย

ทางการด้านการปกครอง พระองค์ทรงทำนุบำรุงอาณาจักรประหาราษฎร์และปกครองไพร่ฟ้าประชาชน แบบพ่อปกครองลูก และโปรดให้แขวนกระดิ่งอันหนึ่งไว้ที่ประตูพระราชวัง เมื่อประชาชนเดือดร้อนก็สามารถมาสนักระดิ่งร้องทุกข์ต่อพ่อขุนรามคำแหงให้ออกมาตัดสินปัญหาได้ พ่อขุนรามคำแหงทรงให้สร้าง พระแท่นมนังคศิลาบาตรด้วยหินชนวนจากภูเขาใกล้กรุงสุโขทัยตั้งไว้กลางดงตาล เพื่อให้พระสงฆ์นั่งเทศนาสั่งสอนธรรมแก่ไพร่ฟ้าประชาชนในวันพระ ปัจจุบันพระแท่นมนังคศิลาบาตรนี้อยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (วัดพระแก้ว) กรุงเทพฯ

ส่วนเหตุการณ์ด้านสงครามและการสร้างอุดมการณ์รักชาติในสมัยอาณาจักรสุโขทัย ไม่ได้มีการบันทึกไว้ แต่ชนชาวไทยสามารถเรียนรู้เรื่องของการปกครองที่พระมหากษัตริย์มีต่อประชาชนได้ ซึ่งระบบการปกครองแบบพ่อปกครองลูก ก็สามารถสร้างอุดมการณ์และค่านิยมในการรักประเทศชาติ เหมือนบ้าน รักพระมหากษัตริย์เหมือนพ่อ สมาชิกทุกคนในประเทศ ในอาณาจักรก็เป็นเสมือนญาติพี่น้องและสมาชิกในบ้านที่ทุกคนรักและสามัคคีกัน

แหล่งที่มา <http://www.siam.today>

อาณาจักรกรุงศรีอยุธยา

อาณาจักรอยุธยา เป็นอาณาจักรของไทยในอดีต มีหลักฐานของการเป็นเมืองในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 16 - 18 โดยมีร่องรอยของที่ตั้งเมือง โบราณสถาน โบราณวัตถุ และเรื่องราวเหตุการณ์ในลักษณะตำนาน พงศาวดารไปจนถึงศิลาจารึก ซึ่งถือว่าเป็นหลักฐานร่วมสมัยที่ใกล้เคียงเหตุการณ์มากที่สุด ว่าก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยา ใน พ.ศ. 1893 นั้น ได้มีบ้านเมืองตั้งอยู่ก่อนแล้ว มีชื่อเรียกว่า เมืองอโยธยา หรือ อโยธยาศรีรามเทพนคร หรือ เมืองพระราม มีที่ตั้งอยู่บริเวณด้านตะวันออกของเกาะ เมืองอยุธยาเป็นเมืองที่มีความเจริญทางการเมืองการปกครอง และมีวัฒนธรรมที่รุ่งเรืองแห่งหนึ่ง มีการใช้กฎหมายในการปกครอง 3 ฉบับ คือ พระอัยการลักษณะเบ็ดเสร็จ พระอัยการลักษณะ ทาส และพระอัยการลักษณะกู้หนี้ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 หรือ พระเจ้าอู่ทอง ทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีเมื่อวันศุกร์ ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 5 ปีชวด จุลศักราช 712 ตรงกับวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 1893 กรุงศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรสยาม มีชื่อตาม พงศาวดารว่า กรุงเทพมหานครบรรพตราชวราวุธศรีอยุธยามหาดิลกภวนพรัตน์ราชธานีบุรีรมย์อุดมพระราชนิเวศน์มหาสถาน ดำรงมั่นคงสืบต่อยาวนานถึง 417 ปี จนถึงวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2310 มีประวัติในการปกครอง การกอบกู้อิสรภาพ วิศวกรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีมากมายเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร ดังคำกล่าวที่ว่า ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ทั่วทั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยายังมากไปด้วย วัดวาอาราม ปราสาท พระราชวัง ปูนียสถาน และ ปูนียวัดมากมาย อาณาจักรอยุธยามีพระมหากษัตริย์ปกครองสืบต่อกันมาถึง 34 พระองค์ และมี พระราชวงศ์ผลัดเปลี่ยนกันครองรวม 5 ราชวงศ์ ได้แก่ ราชวงศ์อู่ทอง มี 3 พระองค์ ราชวงศ์สุพรรณภูมิ มี 13 พระองค์ ราชวงศ์สุโขทัย มี 7 พระองค์ ราชวงศ์ปราสาททอง มี 4 พระองค์ และ ราชวงศ์บ้านพลูหลวง มี 6 องค์

ในช่วงสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของไทย มีเหตุการณ์สำคัญๆ ที่ถูกบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ที่สามารถนำมาเป็นบทเรียนในเรื่องของการปลูกฝังและสร้างอุดมการณ์รักชาติได้ ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นเหตุการณ์ทางด้านการทำสงครามเพื่อกอบกู้เอกราชและการรักษาอธิปไตยแผ่นดิน และเหตุการณ์ช่วงชิงอำนาจในราชสำนัก รวมถึงการแตกความสามัคคีของคนในชาติ จนกระทั่ง ต้องเสียกรุงและตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าถึง 2 ครั้ง ซึ่งในการเสียกรุงครั้งแรกนั้น ชาวสยามต้องตกเป็นประเทศราชของชนชาติอื่นยาวนานถึง 15 ปีขณะที่การเสียกรุงครั้งที่สองนั้น เป็นเรื่องราวที่สะเทือนใจยิ่งกว่า เนื่องจากในครั้งนี้ กรุงศรีอยุธยาที่ดำรงสถานภาพของพระมหากษัตริย์ยาวนานมีอารยธรรมที่สั่งสมมากกว่า 400 ปี ต้องถึงกาลพินาศลง การเสียกรุงศรีอยุธยา 2 ครั้ง

ในสมัยอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา นับเป็นช่วงสมัยที่มีความเจริญอย่างยาวนาน และมีหลายเหตุการณ์ที่ถูกบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ ที่ถูกหลานไทย สามารถนำมาเป็นบทเรียนในเรื่องของการสร้างอุดมการณ์รักชาติ เรามีพระมหากษัตริย์ที่มีพระปรีชาสามารถหลายพระองค์ เช่น สมเด็จพระนเรศวรมหาราช นอกจากนี้ ยังมี วีรบุรุษ วีรสตรี เกิดขึ้นในช่วงสมัยนี้มากมายเช่นกัน อาทิเช่น ชาวบ้านบางระจัน ขุนรองปลัดชู ฯลฯ และตามที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น อาณาจักรกรุงศรีอยุธยา ที่มีความเจริญรุ่งเรือง มีสวยงาม นอกเหนือสงครามที่ต้องสู้รบกับศึกภายนอกแล้ว ศักยภาพในอันเนื่องมาจากการขาดความสามัคคี การขาดความไว้วางใจกันเป็นสาเหตุบ่อนทำลาย ทำให้อาณาจักรกรุงศรีอยุธยาล่มสลายไปในที่สุด

ในช่วงเวลาก่อนที่อยุธยาจะเริ่มทำศึกกับหงสาวดีนั้น ภายในอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาเอง ได้มีความแตกแยกขัดแย้งแฝงอยู่ภายใน อันมีสาเหตุมาจากความรู้สึกแบ่งเขาแบ่งเราของบรรดาเจ้าราชวงศ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารบ้านเมืองในเวลานั้น โดยราชวงศ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารบ้านเมืองในเวลานั้นมีอยู่สี่เชื้อสายราชวงศ์ด้วยกันคือ กลุ่มราชวงศ์สุพรรณภูมิ กลุ่มราชวงศ์สุโขทัยหรือหัวเมืองฝ่ายเหนือกลุ่มราชวงศ์ละโว้หรือหัวเมืองฝ่ายใต้

ในช่วงแรก ได้มีการแก่งแย่งอำนาจระหว่างกลุ่มละโว้กับสุพรรณภูมิ ซึ่งในตอนท้ายที่สุด กลุ่มสุพรรณภูมิที่ได้รับแรงหนุนจากกลุ่มสุโขทัยก็สามารถกำจัดอำนาจกลุ่มละโว้ลงได้จนหมดสิ้น และนั่นเองที่ทำให้ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มสุพรรณภูมิกับสุโขทัยได้ก่อตัวขึ้นมา เนื่องจาก ราชวงศ์สุโขทัยนั้นต้องการฟื้นฟูอำนาจของพวกตนในหัวเมืองฝ่ายเหนือขึ้นมาใหม่ หากแต่ราชวงศ์สุพรรณภูมิที่ปกครองอาณาจักรอยู่นั้นไม่ยินยอม จนมีอยู่ช่วงหนึ่งที่ พญาสุทนต์เจ้าเมืองฝ่ายสุโขทัยได้แปรพักตร์หนีไปพึ่งอาณาจักรล้านนาเข้ามาช่วย จนเกิดสงครามยาวนานระหว่างสมเด็จพระบรมไตรโลกแห่งอยุธยา กับพระเจ้าติโลกราชแห่งล้านนา เพื่อแย่งชิงหัวเมืองฝ่ายเหนือ

แม้ว่าในท้ายที่สุด กรุงศรีอยุธยาจะชนะศึกและรักษาหัวเมืองฝ่ายเหนือเอาไว้ได้ แต่ความขัดแย้งก็ยังคงคุกรุ่นในกลุ่มเจ้าเมืองและเชื้อพระวงศ์สุโขทัย จนมาถึงครั้งที่ขุนพิเรนทรเทพผู้สืบเชื้อสายวงศ์สุโขทัยใช้กำลังขุนนางฝ่ายเหนือกำจัดท้าวศรีสุตาจันทร์และขุนวรจศา เจ้านายสายละโว้ที่ขึ้นมาชิงอำนาจจากราชวงศ์สุพรรณภูมิ โดยหลังจากกำจัดทั้งสองไปแล้ว ขุนพิเรนทรเทพกับพรรคพวกก็สนับสนุนให้พระเตียรราชาขึ้นครองราชย์เป็นสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ซึ่งพระองค์ก็ตอบสนองความชอบของขุนพิเรนทรเทพด้วยการแต่งตั้งให้เป็นพระธรรมราชาปกครองหัวเมืองฝ่ายเหนือในฐานะเจ้าประเทศราชซึ่งทำให้ราชวงศ์สุโขทัยฟื้นอำนาจของตนขึ้นมาในระดับหนึ่ง

หลังศึกตะเบ็งชะเวตี้ผ่านไป อำนาจของหัวเมืองฝ่ายเหนือค่อยๆ ฟื้นฟูอย่างช้าๆ จนทำให้กลุ่มราชวงศ์สุพรรณภูมิเริ่มไม่ไว้วางใจ แม้ว่าทั้งสองฝ่ายจะเกี่ยวดองกันผ่านการสมรสโดยพระธรรมราชา มีพระมเหสีคือ พระวิสุทธิกษัตริ์ พระราชธิดาของ แต่ก็ไม่ได้ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีความไว้วางใจต่อกันมากขึ้นสักเท่าใด

ต่อมา เมื่อพระเจ้าบุเรงนองยกทัพหงสาวดีมาตีกรุงศรีอยุธยาในสงครามช้างเผือก กองทัพหงสาวดีได้เข้าตีหัวเมืองฝ่ายเหนือและล้อมพิษณุโลกเอาไว้ ก่อนจะตีได้เวลาครึ่งเดือน ซึ่งตลอดเวลาที่ทัพหงสาวดีเข้ารุกรานหัวเมืองฝ่ายเหนือไม่ปรากฏความช่วยเหลือจากกรุงศรีอยุธยาแต่อย่างใด ดังนั้นหลังจากสิ้นสงครามช้างเผือกแล้ว บรรดาหัวเมืองฝ่ายเหนือที่ไม่พอใจในท่าทีของกรุงศรีอยุธยาก็หันมาเข้ากับหงสาวดีแทน

และเมื่อบุเรงนองยกทัพมาอีกครั้งใน พ.ศ.2112 พระมหาธรรมราชาก็นำทัพฝ่ายเหนือเข้าช่วยทัพหงสาวดีตีกรุงศรีอยุธยาด้วย ครั้นเมื่อทัพหงสาวดียึดกรุงได้แล้วก็กวาดต้อนผู้คน ฆ่าทหารและเจ้านายเชื้อพระวงศ์สุพรรณภูมิกลับหงสาวดีและแต่งตั้งให้พระมหาธรรมราชาเป็นพระเจ้ากรุงศรีอยุธยา

กล่าวโดยสรุปจากเหตุการณ์ข้างต้นนั้น บอกให้รู้ว่า การที่เราต้องเสียกรุงในครั้งแรกนั้น เกิดมาจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้บริหารของบ้านเมืองที่ต่างฝ่ายต่างไม่ไว้วางใจกันเองเป็นทุนเดิม ประกอบกับพลเมืองของหัวเมืองฝ่ายเหนือและอยุธยาต่างก็คิดว่า อีกฝ่ายมิใช่พวกเดียวกับตน มีการแบ่งแยกเป็นฝ่ายเหนือฝ่ายใต้ จนเมื่อข้าศึกจากภายนอกจับจุดอ่อนนี้ได้ และทำให้ความขัดแย้งนั้นขยายตัวจนกลายเป็นความแตกแยก จึงทำให้ไทยต้องเสียกรุงไปในที่สุด

สำหรับการเสียกรุงครั้งที่สองนั้น ค่อนข้างแตกต่างกัน เนื่องจากในยุคนี้ไม่มีการแบ่งแยกหัวเมืองฝ่ายเหนือฝ่ายใต้เหมือนแต่ก่อน โดยทางกรุงศรีได้ปรับการบริหารบ้านเมืองโดยส่งขุนนางจากส่วนกลางไปครองเมืองและตั้งอำนาจการบริหารเข้าสู่ศูนย์กลาง พร้อมๆ กับลดอำนาจความเข้มแข็งของหัวเมืองลง เพื่อมิให้หัวเมืองเหล่านั้นมีกำลังพอก่อความวุ่นวายได้ แม้ว่าการปกครองนี้จะสร้างเสถียรภาพให้อาณาจักรแต่หากเมื่อใดที่ส่วนกลางเกิดความอ่อนแอ ก็จะส่งผลให้ทั้งอาณาจักรปั่นป่วนตามไปด้วย มีการแย่งชิงอำนาจกันในหมู่พระราชวงศ์หลายในระหว่างนี้ ซึ่งทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนกษัตริย์พระองค์ใหม่ เหล่าขุนนางข้าหลวงเดิมของกษัตริย์องค์ก่อนก็ถูกกวาดล้างไปจนหมด ทำให้ทุกครั้งที่ผลิตแผ่นดินต้องเปลี่ยนตัวข้าราชการแทบจะทั้งระบบ

ทุกครั้ง ซึ่งการทำเช่นนี้ทำให้อยุธยาขาดแคลนขุนนางที่มีความสามารถมาใช้ในการบริหารบ้านเมือง จนทำให้การบริหารงานตลอดจนกองทัพเสื่อมลง

แม้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าวศัตรูเก่าอย่างพม่าที่เคยมีแสนยานุภาพทัดเทียมกัน ก็เกิดความวุ่นวายภายใน จนอ่อนแอลง ทำให้กรุงศรีอยุธยาที่ไร้สงครามดูมีเสถียรภาพมากกว่า พ่อค้าจากต่างแดนเข้ามาทำการค้าขาย ทำให้เศรษฐกิจเจริญรุ่งเรือง ผู้คนทำมาหากินคล่อง ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เหล่าขุนนางที่ขึ้นมามีอำนาจไม่สนใจในการปรับปรุงบ้านเมือง เพราะติดอยู่ในภาพลวงของความมั่งคั่งและความสงบ ต่างฝ่ายก็สนใจเพียงรักษาอำนาจที่ตนเองมีและใช้โอกาสของความมั่งคั่งของบ้านเมืองแสวงหาผลประโยชน์เข้าหาตัวเองและ พวกพ้อง จนกระทั่งเมื่อพม่าได้รวมตัวเป็นปึกแผ่นด้วยผู้นำและกองทัพที่เข้มแข็ง อาณาจักรพม่าจำต้องหาแหล่งทรัพยากรมาสนับสนุนการสร้างอาณาจักรใหม่ที่กำลังเติบโตของตน จึงส่งทัพเข้าโจมตีหัวเมืองเล็กน้อยรอบข้าง ก่อนจะระดมทัพใหญ่มาทำสงครามกับกรุงศรีอยุธยา และด้วยความที่กรุงศรีอยุธยานั้น มีเพียง ภาพลักษณ์ภายนอกที่ดูเข้มแข็ง หากแต่แท้จริงนั้น การบริหารงานภายในอ่อนแอ ด้วยขาดคน มีความสามารถมาบริหารบ้านเมือง ส่วนพวกที่ทำงานอยู่นั้นส่วนใหญ่ได้ตำแหน่งเพียงเพราะเจ้านาย ฝ่ายของตนได้เป็นผู้ชนะ แต่ตนเองกลับไม่มีความสามารถในการทำงานเพียงพอ ดังนั้นเมื่อเผชิญหน้ากับศัตรูที่เข้มแข็ง กรุงศรีอยุธยาจึงไม่อาจต้านรับสงครามได้ จนสุดท้ายจึงต้องเสียกรุงให้แก่ข้าศึกไป และยังทำให้อาณาจักรต้องล่มสลายไปอีกด้วย

ซึ่งการเสียกรุงครั้งที่สองนี้ นอกจากเรื่องการขาดความสามัคคี ความอ่อนแอของกองทัพ ความเข้มแข็งของผู้รุกราน แล้ว ส่วนหนึ่งยังมาจากการที่ผู้บริหารบ้านเมืองยึดติดอยู่กับการแสวงหาผลประโยชน์ใส่ตัวและหลงใหลไปกับภาพลวงตาของความมั่งคั่งจนมองไม่เห็นปัญหาที่สะสมอยู่ ถ้าเปรียบไปก็คล้ายกับ ไมโครซอฟท์ภายนอกดูแข็งแกร่งมั่นคง แต่ภายในถูกร่อนจากแมลงหนอนไช ครั้นเมื่อถูกลมพายุพัดก็หักโค่นลงอย่างง่ายดาย

แหล่งที่มา <http://netpakdee.blogspot.com>

ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงธนบุรี

กรุงธนบุรี เป็นราชธานีของไทย ในช่วง พ.ศ. 2310 - 2325 มีที่ตั้ง ณ ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ที่เมืองธนบุรีเดิมหลังจากกรุงศรีอยุธยาต้องเสียแก่พม่า เมื่อ พ.ศ. 2310 แล้ว สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ก็ได้ทรงสถาปนาราชธานีแห่งใหม่ขึ้น พระราชทานนามว่า "กรุงธนบุรีศรีมหาสมุทร" เมื่อจุลศักราช 1130 ปีชวด สัมฤทธิศก ตรงกับ พ.ศ. 2310 จวบจนถึง พ.ศ. 2325 นับเป็นเวลาแห่งราชธานีเพียง 15 ปีเท่านั้นชุมนุม และ ก่อนที่จะสถาปนากรุงธนบุรี

กรุงธนบุรี เป็นราชธานีของไทยในระยะเวลาเพียง 15 ปี (พ.ศ. 2310-2325) และมีพระมหากษัตริย์ปกครองเพียงพระองค์เดียว คือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช หลักฐานส่วนใหญ่กล่าวว่า เกิดเหตุจลาจลในปลายรัชกาลของพระองค์ พระยาสรศักดิ์ได้ตั้งตัวเป็นกบฏ ได้บุกมาแล้วบังคับให้พระองค์ผนวช ขณะนั้นสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกทรงทำศึกอยู่ที่กัมพูชา ทรงทราบข่าวจึงได้เสด็จกลับมายังกรุงธนบุรี ได้ปราบปรามจลาจลแล้ว สืบสวนหาหรือควรสำเร็จโทษสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกได้ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี และโปรดเกล้าให้ย้ายราชธานีมายังฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา และในต่อมาได้พระราชทานนามใหม่ว่า กรุงรัตนโกสินทร์

ยุคกรุงรัตนโกสินทร์

กรุงรัตนโกสินทร์ หรือ "กรุงเทพมหานคร" เป็นราชธานีของไทย ตั้งอยู่ทางตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงข้ามกับที่ตั้งของกรุงธนบุรี โดยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติ เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2325 และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาพระนครขึ้น ได้พระราชทานนามของพระนครว่า "กรุงเทพมหานคร บวรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุธยา มหาดิลกภพ นพรัตนราชธานีบูรีรมย์ อุดมราชนิเวศน์มหาสถาน อมรพิมารอวดารสถิต สักกะทัตติยะ วิษณุกรรมประสิทธิ์" แปลว่า พระนครอันกว้างใหญ่ดุจเทพนคร เป็นที่สถิตของพระแก้วมรกต เป็นพระมหานครที่ไม่มีใครรบกวน มีความงามอันมั่นคงและเจริญยิ่ง เป็นเมืองหลวงที่บริบูรณ์ไปด้วยแก้วประดาเครื่องนุ่งห่มยี่ พระราชนิเวศน์ใหญ่โตมากมาย เป็นวิมานของเทพผู้อวดารลงมา ซึ่งท้าวสักกเทวราช พระราชทานให้

หลังจากอาณาจักรธนบุรีสิ้นสุด ราชวงศ์จักรีก็ขึ้นครองอำนาจและเปลี่ยนเป็นยุคของ "รัตนโกสินทร์" ซึ่งจนถึงปัจจุบันมีพระมหากษัตริย์ ทั้งหมด 9 พระองค์ การครองราชย์ของพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรี ไม่ได้มีเหตุการณ์แตกความสามัคคีและแย่งชิงราชบัลลังก์ เหมือนดังสมัยอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา แต่การต่อสู้กับศึกภายนอกมีเหตุการณ์มากมายเกิดขึ้นในแต่ละช่วงรัชกาล ซึ่งในที่นี้ จะขอนำมาเฉพาะเหตุการณ์ที่เป็นวิกฤตสำคัญ ที่แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถขององค์พระมหากษัตริย์รวมไปถึงเหตุการณ์ที่สร้างจิตสำนึกในคนไทยได้มีอุดมการณ์รักชาติมากยิ่งขึ้น

1. สงครามเก้าทัพ พ.ศ. 2328

สงครามเก้าทัพเป็นสงครามใหญ่ครั้งแรกภายหลังพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช สถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ได้เพียง 3 ปี ในสงครามนี้ข้าศึกได้ยกกำลังพลประมาณ 144,000 คน เพื่อพิชิตไทยให้ได้ ถ้าเราพ่ายแพ้ก็ยากที่จะฟื้นตัวขึ้นมาได้อีก ดังนั้นสงครามครั้งนี้จึงมีความสำคัญมากต่อความมั่นคงและอนาคตของประเทศไทย สงครามเก้าทัพเรียกตามจำนวนกองทัพที่พระเจ้าปดุง กษัตริย์พม่า จัดแบ่งกำลังทหารเป็น 9 ทัพ เพื่อมาโจมตีไทยโดย ทัพที่ 1 โจมตีทางปักษ์ใต้ ทัพที่ 2 โจมตีเมืองราชบุรีลงไปถึงทางใต้ ทัพที่ 3 โจมตีลำปางและหัวเมืองฝ่ายเหนือลงมา ทัพที่ 4 ถึงทัพที่ 8 มุ่งโจมตีกรุงเทพฯ โดยยกมาทางด่านพระเจดีย์สามองค์ พระเจ้าปดุงเป็นแม่ทัพคุมทัพที่ 8 ซึ่งเป็นทัพหลวงมีกำลังมากที่สุดถึง 50,000 คน และทัพที่ 9 โจมตีเมืองตาก กำแพงเพชรลงมา แผนการรบของพระเจ้าปดุง คือ โจมตีไทยทางเหนือ ทางตะวันตก และ

ทางใต้พร้อมกัน โดยมีเป้าหมายหลักคือ กรุงเทพฯ ให้ทัพที่ 3 และทัพที่ 2 ยกมาบรรจบกับทัพที่ 4 ถึงทัพที่ 8 เพื่อโจมตีกรุงเทพฯ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงทราบข่าวศึก จึงทรงปรึกษาวางแผนการต่อต้านข้าศึกและรวมไพร่พลได้ประมาณ 70,000 คน ซึ่งน้อยกว่ากำลังทหารของพม่ากว่าครึ่งหนึ่ง กำลังไพร่พลของไทยแม้จะน้อยกว่าทหารพม่า แต่ก็มีประสบการณ์และมีความกล้าหาญ เพราะรบชนะมาตลอดในสมัยธนบุรี อีกทั้งมีแม่ทัพที่ทรงพระปรีชาสามารถ คือ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และสมเด็จพระอนุชาธิราช คือ สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท

แผนการรบของไทย คือ ต่อต้านทัพพม่าทางด้านที่สำคัญก่อน โดยจัดทัพเป็น 4 ทัพ โดยให้ทัพที่ 1 ยกไปต่อต้านพม่าทางเหนือที่เมืองนครสวรรค์ ทัพที่ 2 ยกไปต่อต้านพม่าทางด้านพระเจดีย์สามองค์ ซึ่งเป็นด่านสำคัญ มีสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทเป็นแม่ทัพ ทัพที่ 3 ยกไปต่อต้านพม่าที่ราชบุรี ทัพที่ 4 เป็นทัพหนุนคอยช่วยเหลือการศึกด้านที่หนัก มีพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเป็นจอมทัพสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท เสด็จยกทัพไปทางเมืองกาญจนบุรี ตั้งทัพอยู่ที่ทุ่งลาดหญ้า เชิงเขาบรรทัดสกัดกั้นไม่ให้ทัพพม่ายกลงมาจากภูเขา เพื่อไม่ให้ทัพพม่าลงมาหาเสบียงอาหารได้ นอกจากนี้ยังจัดกำลังไปตัดการลำเลียงเสบียงอาหารของพม่า นอกจากนั้นยังลวงพม่าโดยถอนกำลังออกในเวลากลางคืน ครั้นรุ่งเช้าก็ให้ทหารเดินเข้ามา เสมือนว่ามีกำลังเพิ่มเติมเข้ามาเสมอ เมื่อทำให้กองทัพพม่าขาดแคลนเสบียงอาหาร และครั้นคร้ามกองทัพไทยมากแล้ว จึงโจมตีทัพที่ 4 และทัพที่ 5 ของพม่าและได้ชัยชนะโดยง่าย พระเจ้าปะดุงเห็นว่าถ้าสู้รบต่อไปคงไม่ชนะไทยจึงยกทัพกลับ

สำหรับการโจมตีไทยทางด้านอื่นปรากฏว่าทางด้านเหนือพระยาภาวโลหะ เจ้าเมืองลำปางต่อต้านพม่าไว้ได้ แต่หลายเมืองไม่มีกำลังพอพม่าจึงตีได้หัวเมืองหลายเมืองจนถึงเมืองพิษณุโลก เมื่อเสร็จศึกทางด้านพระเจดีย์สามองค์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงเสด็จยกทัพขึ้นไปช่วยทัพที่ไปต่อต้านพม่าทางภาคเหนือ ทัพไทยสามารถขับไล่ทัพพม่าออกไปได้ รวมทั้งทัพพม่าที่ล้อมเมืองลำปางด้วย

ส่วนทางปักษ์ใต้ สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท เสด็จยกทัพลงไปช่วย แต่ก่อนที่จะเสด็จลงไปถึง ทัพพม่าได้โจมตีเมืองกลาง ซึ่งในเวลานั้นเจ้าเมืองถึงแก่กรรมยังไม่มีก่ตั้งเจ้าเมืองคนใหม่แต่ชาวเมืองได้รวมกำลังคนต่อสู้ โดยมีคุณหญิงจัน ภรรยาเจ้าเมืองที่ถึงแก่กรรมและนางมุกน้องสาวเป็นหัวหน้า ซึ่งสามารถต่อต้านพม่าไว้ได้ หลังเสร็จศึกพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้คุณหญิงจันเป็นท้าวเทพกษัตรี (หรือท้าวเทพสตรี) นางมุกเป็นท้าวศรีสุนทรแต่งตั้งถือเป็นวีรสตรีของไทย นอกจากนี้ ทัพพม่าบางส่วนสามารถตีเมืองนครศรีธรรมราชได้ และยกลงไปตีเมืองสงขลา เจ้าเมืองและกรมการเมืองพัทลุงทราบข่าวจึงหลบหนีเอาตัวรอด แต่พระมหาช่วย ภิกษุที่ชาวเมืองนับถือมากได้ชักชวนชาวเมืองให้ต่อสู้สกัดทัพพม่าไว้ได้ เมื่อกองทัพของสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทยกลงไปช่วย ได้สู้รบกับทัพพม่าที่เมืองไชยา ทัพพม่าแตกพ่ายไป สำหรับพระมหาช่วยต่อมาได้ลาสิกขาบทและเข้ารับราชการทรงตั้งให้เป็นพระยาทุกขราษฎร์ กรมการเมืองพัทลุง

หลังจากพ่ายแพ้ไทยกลับไป พระเจ้าปะดุง ได้รวบรวมกำลังตีไทยในปีถัดมาคือ พ.ศ. 2329 โดยครั้งนี้ได้รวมกำลังเป็นทัพใหญ่ทัพเดียว พร้อมจัดหาเสบียงอาหารให้บริบูรณ์ ยกมาทางด้านพระเจดีย์สามองค์ แล้วตั้งทัพที่ท่าดินแดง เมืองกาญจนบุรี พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทเป็นแม่ทัพหน้า พระองค์เป็นแม่ทัพหลวง ทัพทั้งสองไปโจมตีทัพพม่าพร้อมกัน สู้รบกันเพียง 3 วัน ทัพพม่าก็แตกพ่ายไป

สงครามเก้าทัพและสงครามที่ต่อเนื่อง
ต่อไทย ดังนี้

คือ สงครามทำดินแดน ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง

1. เป็นสงครามใหญ่ที่ข้าศึกมีกำลังมากกว่าไทยถึง 2 เท่าเศษ แต่ไทยมีชัยชนะต่อข้าศึกอย่างงดงาม โดยเปลี่ยนยุทธวิธีจากการตั้งรับที่ราชธานี เป็นไปตั้งรับที่เขตชายแดน ชัยชนะในสงครามดังกล่าวทำให้ข้าศึกไม่ได้ยกกองทัพใหญ่มาโจมตีราชธานีของไทยอีกเลย และไทยได้ตอบโต้ไปโจมตีข้าศึกในเวลาต่อมา

2. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงแสดงพระราชปณิธานในการปกครองประเทศให้เห็นอย่างชัดเจนว่า

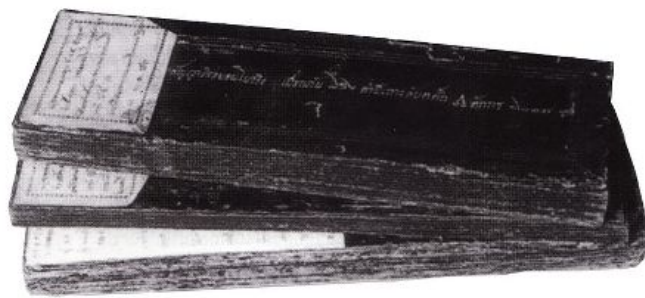
“ตั้งใจจะอุปถัมภ์

ยอยกพระพุทธศาสนา

จะป้องกันขอบขันฑสีมา

รักษาประชาแลมนตริ ”

หมายถึงจะทรงอุปถัมภ์หรือทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ป้องกันบ้านเมือง ทำให้ราษฎร และขุนนางทั้งหลายร่มเย็นเป็นสุข ซึ่งเวลาต่อมาได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจที่สำคัญ คือ ทรงสังคายนาพระไตรปิฎก ให้มีความถูกต้อง ทรงปกป้องและขยายพระราชอาณาเขต ทรงชำระกฎหมายตราสามดวงเพื่อให้เกิดความยุติธรรมในบ้านเมือง ทรงฟื้นฟูพระราชประเพณีและทรงบำรุงอักษรศาสตร์ จนทำให้ราษฎรทั้งหลายมีขวัญและกำลังใจในการประกอบอาชีพ มีชีวิตอย่างปลอดภัย ประเทศมีความมั่นคงและรุ่งเรืองสืบต่อมา

แหล่งที่มา <http://thaipublica.org/2012/08/political-history-of-bowring-treaty/>

2. การทำสนธิสัญญาเบาว์ริง พ.ศ. 2398

การทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษเมื่อ พ.ศ. 2398 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีความสำคัญต่อไทย คือ เป็นการเปิดกว้างประเทศไทย ทำให้ไทยเข้าสู่สังคมนานาชาติ มีการเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศต่างๆ ทำให้ไทยเริ่มการปรับปรุงประเทศให้เป็นแบบสากล สนธิสัญญาเบาว์ริงก่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจในระยะสั้นๆ แต่ทำให้ไทยถูกจำกัดในเรื่องสิทธิการเก็บภาษีขาเข้า เรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขตและเรื่องคนในบังคับต่างชาติ

ในสมัยรัตนโกสินทร์ไทยเริ่มทำสนธิสัญญาทางพระราชไมตรีกับชาติตะวันตก คือ อังกฤษในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2369 โดยเป็นสนธิสัญญาที่เท่าเทียมกันไม่มีชาติใดเสียเปรียบต่อกัน ต่อมาใน พ.ศ. 2385 อังกฤษทำสนธิสัญญานานจิง (หรือนานกิง) กับจีน อังกฤษได้สิทธิพิเศษในเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขต คือคนในบังคับอังกฤษเมื่อทำผิดไม่ต้องขึ้นศาลและถูกลงโทษตามกฎหมายจีน และข้อกำหนดอัตราภาษีขาเข้าที่ต่ำและชัดเจน ซึ่งต่อมากำหนดไว้ที่ร้อยละ 5 อังกฤษจึงต้องการปรับปรุงสนธิสัญญากับไทยให้ทำเหมือนอย่างจีน

สหรัฐอเมริกาซึ่งได้ทำสนธิสัญญาทางพระราชไมตรีกับประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2375 ก็ต้องการปรับปรุงสนธิสัญญากับไทยเหมือนกัน จึงได้ส่งทูตเข้ามาเจรจาขอแก้ไขสนธิสัญญาทางพระราชไมตรีในปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่พระองค์ไม่ทรงยินยอมเพราะทรงเห็นว่าสนธิสัญญาที่มีอยู่ก็ดีอยู่แล้ว

ต่อมาอังกฤษได้ส่งทูตเข้ามาขอแก้ไขสนธิสัญญาอีกแต่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ไม่ทรงยินยอมเช่นกัน

การที่ไทยไม่ยินยอมแก้ไขสนธิสัญญาทำให้ทั้งสหรัฐอเมริกาและอังกฤษไม่พอใจ จนคิดจะใช้กำลังบีบบังคับไทยเช่นเดียวกับที่สหรัฐอเมริกาใช้กำลังทางเรือไปบีบบังคับญี่ปุ่นจนสำเร็จมาแล้ว (สหรัฐอเมริกาใช้กำลังทางเรือบังคับญี่ปุ่นให้เปิดประเทศ และทำสนธิสัญญาคานากาวะ (Kanagawa) เมื่อ พ.ศ. 2397) เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติเมื่อ พ.ศ. 2394 ทรงเห็นความจำเป็นที่จะต้องยินยอมตามข้อเรียกร้องของชาติตะวันตก จึงทรงติดต่อกับเซอร์ จอห์น เบาว์ริง (Sir John Bowring) ข้าหลวงอังกฤษประจำเกาะฮ่องกง ผู้ซึ่งจะเป็นราชทูตมาเจรจาสนธิสัญญากับไทยว่ายินดีที่จะแก้ไขสนธิสัญญา แต่ขอเวลาให้งานถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเสร็จสิ้นก่อน และขอทราบความต้องการของอังกฤษในการแก้ไขสนธิสัญญา เพื่อไทยจะได้ปรึกษาเป็นการภายในก่อน การแก้ไขสนธิสัญญาก็จะทำได้เร็วขึ้น

เซอร์ จอห์น เบาว์ริง เดินทางเข้ามาถึงเมืองไทยในปลายเดือนมีนาคม พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้การต้อนรับเป็นอย่างดี และทรงตั้งคณะกรรมการเพื่อเจรจาแก้ไขสนธิสัญญา มีพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงอิศราคิธินเป็นประธาน ทำกันที่พระราชวังเดิม คือ พระราชวังเก่าของพระเจ้าตากสินมหาราช การเจรจาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และมีการลงนามในสนธิสัญญาในต้นเดือนเมษายน พ.ศ. 2398 สนธิสัญญาเบาว์ริง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อไทย ดังนี้

1. เป็นการเริ่มต้นการค้าเสรีในประเทศไทย ซึ่งทำให้ต่างชาติเข้ามาค้าขายเพิ่มขึ้นจากเดิมมาก จนทำให้ผู้คนภายในประเทศมีฐานะดีขึ้นกว่าเดิม
2. ข้าวกลายเป็นสินค้าสำคัญของไทย จนกระทั่งปัจจุบัน
3. ไทยเข้าสู่สังคมนานาชาติ มีการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศต่างๆ เพิ่มขึ้น วัฒนธรรมไทยมีการปรับตัวให้เหมาะสมมีการรับวัฒนธรรมและวิทยาการของชาติตะวันตกเข้ามามากขึ้น

อย่างไรก็ดี ผลเสียของสนธิสัญญาเบาว์ริงก็มีเหมือนกัน ดังนี้

1. ไทยถูกจำกัดการเก็บภาษีขาเข้าที่อัตราร้อยละ 3
2. เรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขตและคนในบังคับ ทำให้ประเทศตะวันตกชักชวนคนชาติเอเชียไปจดทะเบียนเป็นคนในบังคับ กฎหมายไทยจึงไม่สามารถควบคุมคนเหล่านั้นได้

ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว ได้ทรงพยายามเจรจากับชาติตะวันตกเพื่อขอแก้ไขสนธิสัญญาและประสบผลสำเร็จในบางส่วน พระมหากษัตริย์ในสมัยต่อมาทรงพยายามดำเนินงานต่อจนประสบผลสำเร็จเมื่อ พ.ศ. 2481 ทำให้ไทยสามารถเพิ่มอัตรารภาษีได้และสิทธิสภาพนอกอาณาเขตรวมทั้งปัญหาคนในบังคับจึงสิ้นสุดลง

3. วิกฤตการณ์ ร.ศ. 112

วิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 คือ เหตุการณ์ที่ร้ายแรงจากการที่ฝรั่งเศสใช้กำลังเรือรบตีฝ้าป้อมและเรือรบที่ปากน้ำเจ้าพระยาเมื่อ พ.ศ. 2436 ต่อมาได้ประกาศปิดอ่าวไทย และยื่นข้อเรียกร้องจากไทย ทำให้ไทยยอมเสียดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง และเสียค่าปรับถึง 3 ล้านฟรังก์ หรือประมาณ 1,605,000 บาท นับเป็นวิกฤตการณ์ที่ร้ายแรงมากในประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่ วิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 สืบเนื่องจากการขยายอำนาจของชาติตะวันตกในยุคจักรวรรดินิยมโดยฝรั่งเศสหลังจากได้เวียดนามและเขมรส่วนนอกหรือเขมรด้านตะวันออกแล้ว ก็พยายามที่ยึดครองลาว ซึ่งในเวลานั้นเป็นประเทศราชของไทย เพื่อหวังใช้แม่น้ำโขงที่ไหลผ่านลาวเป็นเส้นทางไปสู่จีนซึ่งเป็นตลาดการค้าที่สำคัญ วิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 เริ่มมีความรุนแรงตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2436 เมื่อฝรั่งเศสส่งกำลังทหารเข้ายึดเมืองเชียงแตง (สตริงเต็ง) ทางใต้ของเมืองจำปาศักดิ์ และเมื่อคำมวน (คำ

ม่วน) ใกล้เมืองนครพนม ซึ่งเป็นของไทย จนมีการสู้รบกัน ระหว่างนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเตรียมการป้องกันประเทศ ทรงเร่งรัดการก่อสร้างป้อมพระจุลจอมเกล้าโดยทรงบริจาคเงิน 10,000 ชั่ง (800,000 บาท) เป็นค่าใช้จ่ายและซื้ออาวุธสำหรับป้อม เพื่อเป็นการรักษาเอกราชของชาติ ดังที่มีพระราชปณิธานว่า “ถ้าความเป็นเอกราชของกรุงสยามได้สิ้นสุดไปเมื่อใด ชีวิตฉัน (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) ก็คงจะสุดสิ้นไปเมื่อนั้น”

ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2436 รัฐบาลฝรั่งเศสได้ส่งเรือรบ 2 ลำ คือ เรือโกเมต (Comete) และเรือ แองกอสตังต์ (Inconstant) โดยมีเรือของแบบตีเส (Jean Baptiste Say หรือ J.B. Say) เป็นเรือ นำร่อง เพื่อมาสมทบกับเรือ ลูแตง (Lutin) ซึ่งอยู่ที่กรุงเทพฯ แล้ว รัฐบาลคัดค้านเรื่องนี้เพราะเป็นการละเมิด สนธิสัญญาระหว่างประเทศทั้งสองที่อนุญาตให้มีเรือรบเข้ามาจอดได้เพียงลำเดียว รัฐบาลฝรั่งเศสได้สั่งระงับ แต่ผู้บังคับการเรือรบทั้งสองอ้างว่าได้รับคำสั่งให้นำเรือรบทั้งสองลำให้เดินทางเข้ามากรุงเทพฯ ในตอนเย็นวันที่ 13 กรกฎาคม เวลา 18 นาฬิกาเศษ เรือฝรั่งเศสทั้ง 3 ลำ ได้เข้ามาใกล้ป้อมพระจุลจอมเกล้า ปืนที่ป้อมพระจุลจอมเกล้า ซึ่งเป็นปืนใหญ่สมัยใหม่ได้ยิงเตือนแต่เรือรบฝรั่งเศสไม่ยอมหยุดและยิงตอบโต้ ผลการสู้รบเรือนำร่องของฝรั่งเศสถูกยิงเกยตื้น ทหารเสียชีวิต 3 นาย บาดเจ็บ 3 นาย ทหารไทยเสียชีวิต 3 นาย บาดเจ็บ 41 นาย แต่เรือรบฝรั่งเศสทั้ง 2 ลำ สามารถแล่นขึ้นมามาจอดที่หน้าสถานทูตฝรั่งเศสได้ ในวันนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้มีประกาศว่า “อย่าได้ตื่นตกใจว่าจะมีการรบพุ่ง รัฐบาลได้เตรียมการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรแล้ว อีกทั้งมีการเจรจากับฝรั่งเศส ทั้งที่กรุงปารีสและกรุงเทพฯ ด้วย”

ทางฝ่ายไทยได้ประท้วงรัฐบาลฝรั่งเศสและเรียกร้องให้ถอนเรือรบออกไป แต่รัฐบาลฝรั่งเศสได้สั่งให้นายออกัสต์ ปาวิ (August Pavie) ทูตฝรั่งเศสประจำกรุงเทพฯ ยื่นคำขาดต่อไทยว่าไทยต้องสละสิทธิในดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง พร้อมกับรื้อถอนด่านในบริเวณดังกล่าว ลงโทษผู้ที่ต่อสู้กับฝรั่งเศส จ่ายค่าปรับไหม และค่าทำขวัญเป็นเงิน 3 ล้านฟรังก์ และต้องตอบคำขาดภายใน 48 ชั่วโมง รัฐบาลไทยพยายามขอความช่วยเหลือจากอังกฤษ แต่ไม่ได้รับคำตอบที่ชัดเจน จึงตอบคำขาดในวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2436 โดยยินยอมและได้แย้งบางประเด็น เช่น เงินค่าปรับไหม และค่าทำขวัญน่าจะเกินความเป็นจริง ส่วนที่เกิดไทยควรจะได้คืน

ฝรั่งเศสไม่พอใจคำตอบของไทย ถือว่าไทยปฏิเสธคำขาด ดังนั้นจึงตัดความสัมพันธ์ทางการทูตในวันที่ 26 กรกฎาคม ฝรั่งเศสได้ถอนเรือรบทั้ง 3 ลำออก และไปยึดเกาะสีชัง ประกาศปิดอ่าวไทยโดยให้เวลา 3 วัน สำหรับเรือต่างๆ ที่จะถอนสมอออกไป ครึ่งถึงวันที่ 29 กรกฎาคม ฝรั่งเศสได้ขยายพื้นที่การปิดล้อมเพิ่มขึ้น สถานการณ์ยิ่งเลวร้ายลงไปเรื่อยๆ ดังนั้นไทยจึงแจ้งให้ฝรั่งเศสทราบว่าจะรับคำขาด เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของคนไทยและชาวต่างประเทศ แต่ฝรั่งเศสยังเรียกร้องเพิ่มเติมว่าจะยึดปากน้ำและจันทบุรีไว้จนกว่าไทยจะถอนกำลังที่อยู่ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงจนหมดสิ้น

เมื่อไทยยอมรับข้อเรียกร้องเพิ่มเติม การปิดล้อมปากน้ำจึงยุติลงในเดือนสิงหาคม ฝรั่งเศสได้ถอนกำลังไปยึดเมืองจันทบุรี โดยประจำอยู่ที่แหลมสิงห์ หลังจากนั้นเป็นการเจรจาทางการทูตและการลงนามในสนธิสัญญาไทย – ฝรั่งเศสเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2436 ณ ที่ทำการราชวัลลภในพระบรมมหาราชวัง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ไทยยกดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง รวมทั้งเกาะในแม่น้ำให้ฝรั่งเศส
2. ไทยจะไม่สร้างด่าน ค่าย ที่อยู่ของทหารในเขต 25 กิโลเมตร บนฝั่งขวาแม่น้ำโขง
3. ฝรั่งเศสจะตั้งกงสุลในที่ใดๆ ก็ได้ เช่น ที่นครราชสีมา เป็นต้น

อนึ่งไทยยังต้องจ่ายเงินประกันค่าปรับไหมและค่าทำขวัญตามคำขาดของฝรั่งเศสเป็นเงิน 3 ล้าน ฟรังก์ (ค่าปรับไหมและค่าทำขวัญ 2 ล้านฟรังก์) ซึ่งรัฐบาลไทยจ่ายเป็นเงินสดและผ่านธนาคารปลายทาง (ธนาคารเมืองไซ่ง่อน) รวมเป็นเงิน 1,605,235 บาท 2 อัฐ

นอกจากนี้ ยังมีสัญญาเพิ่มเติมว่าผู้ที่ต่อสู้กับทหารฝรั่งเศส ซึ่งหมายถึง พระยอดเมืองขวาง (ย่า ยอดเพชร) จะต้องถูกนำตัวขึ้นศาล และทนายฝรั่งเศสจะอยู่ที่จันทบุรีจนกว่าไทยจะปฏิบัติตามหนังสือสัญญาได้ครบถ้วน แต่ปรากฏว่าเมื่อไทยปฏิบัติตามหนังสือสัญญาได้ครบถ้วน ฝรั่งเศสก็ยังไม่ถอนกำลังออกจากจันทบุรี จน พ.ศ. 2446 จึงถอนตัวออกแต่ไปยึดเมืองตราดแทน โดยไทยต้องเสียดินแดนเพิ่มเติม คือ มโนไพร จำปาศักดิ์ และหลวงพระบาง ฝรั่งเศสยึดเมืองตราดจนถึง พ.ศ. 2449 จึงถอนตัวออกโดยที่ไทยต้องยกเมืองพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณให้เป็นการแลกเปลี่ยน

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า วิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 ได้คุกคามอำนาจอธิปไตยของไทยอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ พ.ศ. 2436 จนถึง พ.ศ. 2449 วิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. ทำให้ไทยเสียดินแดนหลายครั้ง รวมทั้งเสียค่าปรับ ค่าทำขวัญแก่ฝรั่งเศส กล่าวกันว่าเงินที่จ่ายเป็นค่าปรับ ค่าทำขวัญแก่ฝรั่งเศสนั้น คือ เงินถุงแดง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานไว้เพื่อไว้ใช้ยามฉุกเฉิน
2. ไทยยังคงรักษาเอกราชไว้ได้ และเป็นเพียงประเทศเดียวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยที่ไทยใช้นโยบายทางการทูตแบบผ่อนหนักเป็นเบา และยอมเสียส่วนน้อยเพื่อรักษาส่วนใหญ่ไว้
3. ทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นความจำเป็นยิ่งขึ้นที่จะต้องเสด็จประพาสประเทศในทวีปยุโรป เพื่อแสวงหาพันธมิตร ช่วยค้ำประกันเอกราชของไทย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสทวีปยุโรปครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2440 ซึ่งเป็นผลดีต่อไทยมาก เพราะพระเจ้าซาร์นิโคลัสที่ 2 ของรัสเซียได้สนับสนุนการรักษาเอกราชของไทยเป็นอย่างดี นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังทรงศึกษาและทอดพระเนตรความเจริญของประเทศต่างๆ ซึ่งทรงนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาประเทศไทย และยกเลิกธรรมเนียมที่ล้าสมัย

นอกจากนี้ ในส่วนของความมั่นคงและการปกครองภายในประเทศ หลังจากรัชกาลที่ 5 ได้ทรงวางรากฐานทางอำนาจด้วยการตั้งกรมทหารมหาดเล็กขึ้นเพื่อสร้างฐานพระราชอำนาจของกษัตริย์ ในปี พ.ศ. 2413 และในต้น พ.ศ. 2416 ได้ทรงออกพระราชบัญญัติหอรัษฎากรพิพัฒน์ รวมการเก็บภาษีเข้าสู่ศูนย์กลาง ซึ่งเป็นการลดรอนอำนาจของกรมกองต่างๆที่เคยมีหน้าที่เก็บภาษี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพยายามรวมอำนาจเข้าสู่สถาบันพระมหากษัตริย์ ด้วยการตราพระราชบัญญัติขึ้นหลายฉบับ เป็นการปฏิรูปด้านกฎหมาย การคลัง และสังคม แต่การปฏิรูปดังกล่าวก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างฝ่ายวังหลวงกับวังหน้า รัชกาลที่ 5 จึงต้องชะลอการปฏิรูปในด้านต่างๆ แต่ต่อมาก็สามารถดึงอำนาจเข้าสู่สถาบันพระมหากษัตริย์ได้ ต่อมากลุ่มเจ้านายและข้าราชการซึ่งได้รับการศึกษาจากทวีปยุโรป ซึ่งเรียกว่า กลุ่มก้าวหน้า ร.ศ. 103 ได้นำความกราบบังคมทูลต่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ปรับปรุงการปกครองของประเทศให้เป็นแบบพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ แต่รัชกาลที่ 5 ตอบว่าเมืองไทยในขณะนั้นขัดสนคนมีความรู้ และยังไม่พร้อมที่จะปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญ

ในสมัยรัชกาลที่ 6 เหตุการณ์สำคัญทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงต้นรัชกาล คือ กบฏ ร.ศ. 130 (พ.ศ. 2454) เกิดขึ้นจากกลุ่มนายทหารหนุ่มและพลเรือนกลุ่มหนึ่งได้ตั้งขบวนการที่จะก่อการปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา แต่ก็ประสบความล้มเหลวเนื่องจากถูกจับกุมเสียก่อน

หลังจากกบฏ ร.ศ. 130 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพยายามชี้ให้เห็นว่า ระบอบราชาธิปไตยเหมาะสมที่สุดสำหรับเมืองไทย ทรงชี้ให้เห็นความยุ่งยากของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและสาธารณรัฐ ทรงปลุกความรู้สึกชาตินิยมโดยเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ขณะเดียวกันก็ทรงพยายามพัฒนาความรู้ความคิดของพลเมืองให้มากขึ้น และทรงจัดตั้งดุสิตธานีเพื่อฝึกให้ขุนนางและข้าราชการทดลองปกครองและบริหารราชการท้องถิ่น

ในสมัยรัชกาลที่ 7 ทรงสนับสนุนการปกครองที่มาจากประชาชน โดยฝึกหัดประชาชนให้รู้จักใช้สิทธิในการออกเสียงควบคุมกิจการท้องถิ่นเป็นลำดับแรก ก่อนที่จะเข้ามาควบคุมกิจการของรัฐในรูปของรัฐสภา ในรัชกาลนี้มีการร่างรัฐธรรมนูญถึง 2 ฉบับ แต่ยังไม่ประกาศใช้ด้วยเห็นว่ายังไม่ถึงเวลา แผนพัฒนาการปกครองของรัชกาลที่ 7 สิ้นสุดลงเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงอยู่ใต้กฎหมายเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 สถานการณ์ทางการเมืองในช่วงหลังสงครามเต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ดังจะเห็นได้จากรัฐบาลในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีหลายชุด แต่ละชุดมีเวลาบริหารประเทศไม่นาน และรัฐบาลก็มีความเคารพในระบบรัฐสภา โดยรัฐบาลทุกชุดจะลาออกเมื่อไม่ผ่านการลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

หลังจากเหตุการณ์ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2516 มีเหตุการณ์การจับกุมผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญ เป็นเหตุให้นักเรียน นักศึกษา นิสิต ประชาชนจำนวนมากประท้วงรัฐบาล รัฐบาลได้ส่งกำลังทหารเข้าปราบปรามจนเกิดการจลาจล มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตได้สิ้นสุดลง ประเทศไทยมีรัฐบาลพลเรือนกับรัฐบาลทหารสลับกัน และมีการทำรัฐประหารเกิดขึ้นอีกหลายครั้ง รัฐประหารครั้งสำคัญเกิดขึ้นในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ต่อมา มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ให้อำนาจการเมืองภาคประชาชน หลังจากนั้นก็เกิดการแบ่งแยกในหมู่ชาวไทยอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ความแตกแยกดังกล่าวนี้ลุกลามและรุนแรงขึ้น และยังไม่เห็นทางที่จะยุติปัญหา

จากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ สามารถทำให้คนในชาติได้เรียนรู้ถึงความยากลำบากในการปกป้องและรักษาประเทศชาติ รวมไปถึงเรียนรู้ถึงอุดมการณ์ความรักชาติของบรรพบุรุษในอดีตได้เป็นอย่างดี นอกเหนือจากการนำบทเรียนทางประวัติศาสตร์ของคนไทย มาเป็นสร้างแรงจูงใจให้เกิดอุดมการณ์รักชาติแล้ว การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติอื่น ก็จะสามารถให้เราได้มีจิตสำนึกรักประเทศชาติ และความเป็นคนไทยด้วย ชาติที่มีอุดมการณ์รักชาติอย่างเข้มแข็งมีมากมาย หลายประเทศ อาทิ คนเยอรมันและญี่ปุ่นที่ประเทศเคยได้รับความเสียหายและบอบช้ำจากสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่หลังจากจากนั้น ทั้ง 2 ประเทศนี้ ได้พัฒนาจนกลับกลายเป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศมหาอำนาจ ที่มีความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง และประวัติศาสตร์การต่อสู้สงครามของทั้งชนชาติเยอรมันและชนชาติญี่ปุ่น ได้แสดงถึงพลังรักชาติอย่าง ที่ทุกชาติต้องยอมรับ

เราต้องยอมรับว่าประเทศญี่ปุ่น เป็นประเทศที่มีการพัฒนาเร็วเป็นลำดับต้นๆ จนได้รับการยอมรับจากทั่วโลก และเชื่อว่าเป็นประเทศที่ร่ำรวยที่สุดในเอเชีย ทั้งๆ ที่ดูแล้วไม่น่าจะเป็นไปได้ พื้นที่ประเทศญี่ปุ่นเล็กมาก เจ็ดสิบเปอร์เซ็นต์ของพื้นที่เป็นภูเขาและหินไม่สามารถทำการเพาะปลูกหรืออยู่อาศัยได้ ในขณะที่มีประชากรกว่าร้อยล้านคน คนญี่ปุ่นอยู่กันอย่างแออัด มีภัยธรรมชาติมากมาย ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดินไหว พายุไต้ฝุ่น หิมะ และที่สำคัญญี่ปุ่นเป็นประเทศที่แพ้สงครามโลกทั้งสองครั้ง คนญี่ปุ่นต้องทำงานใช้หนี้ชาติต่างๆมากมาย แล้วอะไรทำให้ญี่ปุ่นพัฒนามาได้จนถึงวันนี้

ทำไมชาวญี่ปุ่นถึงได้รักชาติ และมีอุดมการณ์การรักชาติที่ยิ่งใหญ่ และมีชาตินิยมขนาดนี้ นั่นเป็นเพราะชาวญี่ปุ่นรู้สึกเจ็บปวดกับความสูญเสียร่วมกันหลังพ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง แต่สิ่งที่น่าจะทำให้ชาวญี่ปุ่นเพิ่มความรักชาติขึ้นไปอีก ก็คงจะเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ปลูกฝังความรักชาติตั้งแต่วัยเด็ก เราเคยสงสัยกันบ้างหรือไม่ว่า ทำไมชาวญี่ปุ่นถึงเป็นคนที่มีอุดมการณ์รักชาติ และชาตินิยมรุนแรงมากมายเหลือเกิน และเคยพบเห็นภาพนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นมาเที่ยวเมืองไทย หรือชาวญี่ปุ่นที่ทำงานอยู่ในเมืองไทย ทุกคนจะปฏิบัติตามวัฒนธรรมที่ได้รับการสั่งสอนมา กิริยามารยาท การพูดคุย การใช้ชีวิตชาวญี่ปุ่นแทบทุกคนจะดำเนินชีวิต

ตามวิถีที่ได้รับการปลูกฝัง คนญี่ปุ่นมีความภูมิใจในความเป็นญี่ปุ่น แม้แต่เวลาจะกินข้าวก็จะเลือกเข้าร้านอาหารญี่ปุ่น เวลาจะซื้อของ หากเป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าก็ต้องซื้อแบรนด์ของญี่ปุ่น หรือจะซื้อรถยนต์ก็ต้องเป็นรถที่ญี่ปุ่นผลิต เป็นต้น

ในระหว่างที่ประเทศญี่ปุ่นต่อสู้ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดกระบวนการบินที่เรียกว่า กามิกาเซ่ หรือ Kamikaze เป็นภาษาญี่ปุ่น หมายถึง ลมสวรรค์ หรือลมแห่งทมิฬ และ หมายถึงลมสลาตันที่ขับไล่ กองทัพเรือมองโกลซึ่งเข้ามารุกรานญี่ปุ่นออกไปได้ ในปี ค.ศ. 1274 คำๆนี้ได้ถูกนำมาใช้เรียกอากาศยานพลีชีพของญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งบรรทุกระเบิดและพุ่งเข้าชนเรือ และคำนี้ยังหมายถึงนักบินผู้บังคับอากาศยานการโจมตีแบบพลีชีพ (suicide attacks) ในหลายรูปแบบอย่างกว้างขวาง นับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา

ปฏิบัติการของฝูงบินกามิกาเซ่ นับได้ว่าเป็นการรบทางอากาศที่มีอิทธิพลและเป็นที่รู้จักมากกว่า การรบทางอากาศรูปแบบอื่นๆ ของญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง กามิกาเซ่ใช้นักบิน รวมไปถึงทหารบนเครื่องบินตัวตอร์ปิโด และลูกเรือ ปฏิบัติการของเหล่านักบินกามิกาเซ่ ที่ดูบ้าบิ่นเกินมนุษย์ในสายตาของชาวตะวันตก แต่ชาวญี่ปุ่นกลับมีความคิดและความรู้สึกกับหน่วยโจมตีพิเศษนี้ด้วยความต้องการเสียสละ ไม่เคยขาดแคลนอาสาสมัคร นักบินที่จะมาทำงานให้แก่หน่วยโจมตีพิเศษพลีชีพกามิกาเซ่ มีจำนวนคนที่ต้องการจะมาเป็นนักบินพลีชีพ มากกว่าจำนวนเครื่องบินที่มีอยู่ถึงสามเท่า ในการคัดเลือกตัวนักบิน พวกนักบินมากประสบการณ์ต่าง ๆ จะถูกกีดกันออกไป เนื่องจากนักบินเหล่านี้มีคุณค่าในการรบเชิงป้องกัน และในการฝึกสอนนักบินรุ่นใหม่ ๆ ซึ่งทางกองทัพจะต้องอาศัยนักบินมากประสบการณ์เหล่านี้ในระยะยาว นักบินพลีชีพกามิกาเซ่ ส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ในช่วง 20 ปี ส่วนมากเป็นนักศึกษา แรงจูงใจที่ให้นักศึกษาเหล่านี้เข้าร่วมเป็นนักบินพลีชีพของกองทัพมาจากอุดมการณ์รักชาติ ความปรารถนาที่จะนำเกียรติยศมาสู่วงศ์ตระกูลของตนเอง ด้วยการสละชีพเป็นชาติพลี และเพื่อพิสูจน์คุณค่าของความเป็นลูกผู้ชายซึ่งกลายเป็นความนิยมรักชาติของวัยรุ่นญี่ปุ่นในขณะนั้น

แหล่งที่มา <http://www.clipmass.com/story/28920>

แหล่งที่มา

<http://board.postjung.com/641259.html>

[illegible]

กิจกรรม 2.3

ให้นักศึกษาวิเคราะห์ถึงอุดมการณ์รักชาติของชาวญี่ปุ่น และให้เหตุผลว่าทำไม คนญี่ปุ่นถึงมีอุดมการณ์รักชาติ และชาตินิยมมากขนาดนั้น

[illegible]

บทที่ 3

อุดมการณ์รักชาติของประเทศไทย

ความนำ

การรักชาติเป็นสิ่งที่ดี แต่การปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติควรเป็นไปอย่างมีเหตุผล และอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในทิศทางเดียวกันทั้งประเทศ นอกจากนี้ การปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติจะต้องคำนึงถึงวิธีการปลูกฝังที่เหมาะสมด้วยเช่นกัน เช่น การใช้เพลง ภาพยนตร์ ละคร หรือวิธีการโฆษณาในโรงภาพยนตร์ โทรทัศน์ การประชาสัมพันธ์ โดยแจกใบปลิวแผ่นพับ ต่างๆ หรือการออกเป็นระเบียบ กฎหมาย พระราชบัญญัติ ซึ่งทั้งนี้ควรหลีกเลี่ยงการบังคับ ช่มชู้ มิเช่นนั้น อาจทำให้เกิดความแตกแยก

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีประวัติศาสตร์ความเป็นชาติมาอย่างยาวนาน โดยมีการปลูกฝังจิตสำนึกของความเป็นชาตินิยมเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ซึ่งเป็นการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีของชาติ ความรัก และความเสียสละเพื่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ สำหรับยุคปัจจุบันนี้ รูปแบบของการปลูกฝังความเป็นชาตินิยมของคนไทยก็ได้แตกต่างจากในอดีตเท่าไรนัก เพราะเรายังคงยึดถือการปลูกฝังความรักที่มีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์อยู่เช่นเดิม เพราะทั้ง 3 ส่วนนี้ เป็นเหมือนรากเหง้าของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการปลูกฝังชาตินิยมให้เกิดขึ้นในจิตสำนึกของคนไทยทุกคน

แหล่งที่มา http://www.tuaytoon.com/webboard_detail.php?id=385

แผนการเรียนรู้ประจำบท

บทที่ 3 อุดมการณ์รักชาติของประเทศไทย

สาระสำคัญ

การปลูกฝังสำนึกถึงความเป็นชาติที่ได้ถูกบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ เริ่มมีขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าแต่เป็นการปลูกฝังที่กระทำผ่านกระบวนการการศึกษาเป็นหลัก โดยสร้างความหมายของชาติในลักษณะที่เป็นถิ่นที่เกิดที่อยู่อาศัยร่วมกันของคนในประเทศสยาม ภายใต้การนำของพระมหากษัตริย์ และโดยการสั่งสอนให้นักเรียนและคนไทยเป็นพลเมืองดีของรัฐ มีความเป็นไทย คือ เป็นผู้ที่รักชาติ ยอมเสียสละเพื่อชาติ และมีความจงรักภักดีชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ขอบข่ายเนื้อหา

- ตอนที่ 3.1 การส่งเสริมอุดมการณ์รักชาติ ของประเทศไทย
- ตอนที่ 3.2 ปัญหาผลกระทบจากอุดมการณ์รักชาติของประเทศไทย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้เรียนสามารถ

1. อธิบายความเป็นมาของอุดมการณ์รักชาติของไทยได้
2. วิเคราะห์ถึงปัญหาของอุดมการณ์รักชาติของไทยได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษาเอกสารการสอนบทที่ 3 และเอกสารเพิ่มเติม
2. ร่วมปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายในเอกสารการสอน
3. ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ จากการจัดกระบวนการเรียนการสอน
4. ทำแบบประเมินผลตนเองหลังเรียนบทที่ 3

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. เอกสารการสอนบทที่ 3
2. ใบงาน

ประเมินผลผล

1. กิจกรรมและแบบทดสอบท้ายบท
2. ประเมินผลจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
3. ประเมินผลจากการสอบประจำภาคการศึกษา

ตอนที่ 3.1 การส่งเสริมอุดมการณ์รักชาติ ของประเทศไทย

ประเทศไทยปกครองด้วยระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยอำนาจสูงสุดอยู่ที่พระเจ้าแผ่นดินหรือพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ 5 ได้ทรงวางรากฐานทางอำนาจด้วยการตั้งกรมทหารมหาดเล็กขึ้นเพื่อสร้างฐานพระราชอำนาจของกษัตริย์ ในปี พ.ศ. 2413 ต่อมากลุ่มเจ้านายและข้าราชการซึ่งได้รับการศึกษาจากทวีปยุโรป ซึ่งเรียกว่า กลุ่มก้าวหน้า ร.ศ. 103 ได้นำความกราบบังคมทูลต่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ปรับปรุงการปกครองของประเทศให้เป็นแบบพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ แต่รัชกาลที่ 5 ตอบว่า เมืองไทยในขณะนั้นขาดคนมีความรู้ และยังไม่พร้อมที่จะปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญ พระองค์ จึงทรงได้ริเริ่มปลูกฝังสำนึกถึงความเป็นชาติเริ่มมีขึ้น แต่เป็นการปลูกฝังที่กระทำผ่านกระบวนการการศึกษาเป็นหลัก โดยสร้างความหมายของชาติในลักษณะที่เป็นถิ่นที่เกิดที่อยู่อาศัยร่วมกันของคนในประเทศสยาม ภายใต้การนำของพระมหากษัตริย์ และโดยการสั่งสอนให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีของรัฐ คือ เป็นผู้รักชาติ ยอมเสียสละเพื่อชาติ และมีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นการตอบสนองการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่ต่อมา ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 การปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้เผชิญกับปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการตั้งคำถามของกลุ่มคนที่ผ่านการปลูกฝังความคิดเรื่องหน้าที่พลเมืองและเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาแบบใหม่ที่เริ่มเห็นบทบาทของตนในฐานะส่วนหนึ่งของชาติที่สามารถมีส่วนในการกำหนดอนาคตของชาติได้ การตั้งคำถามของคนเหล่านี้ส่งผลให้ ความเชื่อมั่นของราษฎรที่มีต่อระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ถูกสั่นคลอนลงอย่างมาก ในต้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ก็ถูกสั่นคลอนอีกโดยกลุ่มนายทหารหนุ่มและพลเรือนกลุ่มหนึ่งซึ่งรู้จักกันในนาม “กบฏ ร.ศ. 130 พ.ศ. 2454” ได้ตั้งขบวนการที่จะก่อการปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา แต่ก็ประสบความล้มเหลวเนื่องจากถูกจับกุมเสียก่อน

ดังนั้น ในรัชสมัยของพระองค์ จึงมีการปลูกฝังอุดมการณ์ชาตินิยมเกิดขึ้น อันเป็นยุคที่สยามได้ก้าวเข้าสู่ความเป็นรัฐชาติแล้ว หลักการแห่งอุดมการณ์ของรัชกาลที่ 6 แสดงให้เห็นถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ทรงเผชิญอยู่ได้อย่างชัดเจนที่สุด สิ่งแรกที่ทรงตอบโต้คือ ความนิยมในลัทธิการปกครองอื่นที่ไม่ใช่ราชาธิปไตย เป็นเรื่องของคนที่ไม่ใช่ “ไทย” เพราะเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับ “ชาติไทย” ประเด็นต่อมาที่ทรงเน้นคือ

“ความหมายของชาติไทย” “รูปแบบของความเป็นไทย” และ “หน้าที่ของคนไทย” ทั้งหมดนี้เป็นเนื้อหาสำคัญที่ทรงปลูกฝังให้คนไทยต้องยึดมั่น เพราะไม่เช่นนั้นก็จะต้องประสบกับภัยพิบัติ คือ ถูกตูดกลืนโดยชาวจีน ซึ่งพระองค์เห็นว่าชาวจีนเป็นอันตรายเพราะจะมาทำลาย “ความเป็นไทย” และจะใช้อิทธิพลครอบครองแผ่นดิน ผลประโยชน์และการดำเนินชีวิตของคนไทย

ความคิดที่อยู่เบื้องหลังอุดมการณ์ชาตินิยมของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 คือ ความคิดเรื่อง “ความเป็นไทย” ที่ประกอบด้วย ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งมีผู้เสนอว่า ทรงได้รับอิทธิพลมาจากความคิดเรื่อง “God, Queen, and Country” ของอังกฤษ แต่ก็ถูกโต้แย้งว่า สถาบันทั้ง 3 มีอยู่ในสังคมไทยมานานแล้ว รัชกาลที่ 6 ทรงเป็นเพียงบุคคลแรกที่นำ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มาใช้ในลักษณะของ “อุดมการณ์” และเน้นความสำคัญไว้ที่สถาบันพระมหากษัตริย์ หรือ การสร้างฐานพระราชอำนาจของพระองค์เท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาจากพระราชนิพนธ์ต่างๆ ก็เห็นว่า “ชาติไทย” ในอุดมคติของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ประกอบไปด้วย 3 สถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ตลอดรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพยายามที่จะสร้าง “ความไว้วางใจ” หรือ “ความจงรักภักดี” ต่อพระมหากษัตริย์ให้เกิดขึ้นในหมู่ราษฎรสยาม เพื่อความมั่นคงทางการเมือง และสร้างความรู้สึกรักชาติและสร้างความสามัคคีกันระหว่างคนในชาติ พระองค์ถือว่า “ชาติไทย” เป็นสิ่งสำคัญ

สูงสุด ที่คนในชาติจะต้องเสียสละชีวิตเพื่อปกป้องเอาไว้ ในแง่ของเนื้อหาและอัตลักษณ์ของ “ชาติไทย” พระองค์ทรงอธิบายว่า

“...เราเกิดมาในชาติคนกล้าหาญ รักเจ้า รักชาติ ศาสนา จนไม่กลัวความตายไม่เสียดายชีวิตคนเหล่านี้ เป็นปฏาตายายของเราทั้งหลายท่านสู้สละความสุขสำราญตลอดจนชีวิตให้แก่ชาติบ้านเมืองและศาสนา เพื่อจะได้ให้เราเป็นไทยอยู่สมนาม ...เราเกิดมาในชาติไทย เราเกิดมาเป็นไทย เราต้องตายเป็นไทย ถ้าจะต้องเป็นข้าเขาแล้ว เราก็เท่ากับตาย เพราะเราก็จะเรียกตัวเราว่าไทยไม่ได้อีกต่อไป เพราะฉะนั้น ถ้าเมื่อถึงเวลาที่มีภัยอันตรายมาสู่ประเทศบ้านเมืองของเราแล้ว แม้ใครไม่ยอมสละชีวิตของตนเพื่อป้องกันชาติบ้านเมืองก็จงเลิกเป็นไทยเสียเถิด อย่าเอาชื่อไทยไปใช้เรียกชื่อตนให้เพื่อนบ้านพลอยอายด้วยเลย ผู้ที่ไม่ยินยอมฟังพร้อมอยู่ในใจว่าจะสละชีวิตเพื่อรักษาพระเจ้าแผ่นดิน รักษาชาติบ้านเมือง และรักษาศาสนาอันเป็นที่นับถือของตนแล้ว ก็ควรหลบหน้าไปเสียให้พ้นถิ่นฐานบ้านคนไปอยู่โดยลำพังตนอันเป็นที่รักยิ่งกว่าชาติศาสนา นั้นเสียดีกว่า...”

จะเห็นได้ว่า รัชกาลที่ 6 ทรงถือว่า “ความเป็นไทย” ที่ประกอบด้วย ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นเครื่องชี้วัดหรือเป็นคำจำกัดความของผู้ที่เป็น “คนไทย” ตามคำนิยามของพระองค์ ผู้ที่เรียกตนเองว่า “คนไทย” คือ ผู้ที่ “ต้องตกลงใจว่าเป็นไทยและประพฤติให้เหมือนคนไทยทุกอย่างทุกสถาน” นั่นก็คือ การจงรักภักดีต่อชาติและพระเจ้าแผ่นดิน พระองค์ทรงอธิบายว่า “ชาติ” คือ คำที่ใช้เรียกคณะชนที่อยู่ร่วมกัน คน “ชาติไทย” ก็คือคนที่เกิดเป็นไทยเกิดในหมู่ชนที่เรียกนามตัวเองว่า “ไทย” ขณะเดียวกัน พระองค์ก็ถือว่า ศาสนา คือ องค์ประกอบสำคัญของการดำรงอยู่ของชาติ นั่นคือ ชาติกับศาสนาเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันเพราะถ้าสิ้นชาติศาสนาก็ตั้งอยู่ไม่ได้ ในทางกลับกัน ถ้าศาสนาเสื่อมสลายประชาชนย่อมขาดคุณธรรม และชาติก็ย่อมตั้งอยู่ไม่ได้

สำหรับพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของ “ความเป็นไทย” หรือ “ชาติไทย” อันที่สามนั้น ตามพระราชอธิบายของรัชกาลที่ 6 พระมหากษัตริย์มิได้เป็นเพียงผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ศูนย์รวมของความศรัทธาเท่านั้น แต่ยังก้าวไกลไปถึงการเป็นสัญลักษณ์ที่ปรากฏแก่สายตาของนานาประเทศ เปรียบประดุจ “ธงชัยของชาติ” ด้วย พระองค์ทรงชี้ว่า พระราชมารดาของพระมหากษัตริย์ไทยในยุคสมัยของพระองค์มิได้มีเพียงการทำความเจริญให้เกิดขึ้นภายในประเทศเท่านั้น หากแต่ยังทรงเป็นผู้นำเกียรติคุณและศักดิ์ศรีของชาติให้เป็นที่ปรากฏแก่ชาวโลกด้วย นั่นก็คือ การนำประเทศเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่หนึ่งและอยู่ในฝ่ายที่ได้รับชัยชนะ ดังนั้น พระมหากษัตริย์ตามความหมายที่ใช้ในการปลุกฝังอุดมการณ์ชาตินิยมในสมัยรัชกาลที่ 6 จึงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับ “ชาติไทย” เป็นสิ่งที่ไม่อาจแบ่งแยกหรือทำลายได้ เพราะ “กษัตริย์ก็คือชาติ” และ “ชาติก็คือกษัตริย์”

ในสมัยของพระองค์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ปลุกเร้าให้ประชาชนแสดงความรักชาติโดยการแสดงความ “จงรักภักดี” เชื้อฟุ้งพระองค์ ไม่ควรคัดค้าน ตีเตียนพระบรมราโชวาทในการบริหารประเทศใดๆ ทั้งสิ้น โดยทรงอ้างว่า การปฏิบัติตามแนวทางนี้เป็นหลักแห่งความสามัคคีเพื่อมิให้ “ชาติแตกเป็นเสี่ยง” ดังนั้น หน้าที่พลเมืองในสมัยรัชกาลที่ 6 ก็คือ เชื้อฟุ้งผู้นำและรักผู้นำ ในการปลุกฝังอุดมการณ์ชาตินิยม รัชกาลที่ 6 ได้ทรงใช้บทพระราชนิพนธ์ บทละคร และพระบรมราโชวาท เป็นสื่อในการปลุกฝัง โดยมีข้าราชการและปัญญาชนเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก สารสำคัญของบทพระราชนิพนธ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ปลุกใจเสือป่า เทศนาเสือป่าพระร่วง หรือ ขอมดำดินล้วนแล้วแต่เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญของสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และกระตุ้นความรู้รักชาตินิยมในหมู่คนไทยด้วยการทำให้ “ชาวจีน” กลายเป็นศัตรูของชาติ ส่วนการเผยแพร่พระราชนิพนธ์นั้นก็มีการพิมพ์เป็นหนังสือเล่มน้อออกแจกจ่ายแก่ข้าราชการ ข้าราชการ และจำหน่ายบุคคลทั่วไป ส่งไปให้โรงเรียนต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และหัวเมือง รวมทั้งการทำให้เป็นบทละคร ให้คนทั่วไปได้เข้าชม

นอกจากสื่อชนิดต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังได้ทรงใช้ ธงชาติสยาม เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังอุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ต่อประชาชนด้วย พระองค์ ได้ทรงเปลี่ยนแปลงรูปแบบธงชาติสยามจากธงช้างมาเป็น “ธงไตรรงค์” ซึ่งมีแถบสีสามสี ได้แก่สีแดง ขาว และน้ำเงิน โดยได้ทรงนิยามความหมายของแถบสีทั้งสามนี้ว่า สีขาว คือ สิบริสุทธิ์เป็นเครื่องหมายของพระรัตนตรัย และธรรมะ สีแดง คือ สีเลือดที่จะยอมสละได้เพื่อรักษาชาติและศาสนา ส่วนสีน้ำเงิน เป็น สีส่วนพระองค์ซึ่งเป็นสีที่พระองค์ทรงโปรดปราน ดังนั้น ความรักชาติ ความเลื่อมใส ในศาสนา และความจงรักภักดีต่อมหากษัตริย์ จึงเป็นเนื้อหาของอุดมการณ์ของรัฐในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทำการปลูกฝังให้ราษฎรพลเมืองสยามเกิดขึ้นในสำนึกของตน โดยสืบทอดมาจากลักษณะนิสัยแห่งบรรพบุรุษของชาติที่สืบทอดกันมายาวนานเป็นพันๆ ปี ดังที่พระองค์ทรงอธิบายว่า

“.....เราอุทิศตัวเราทั้งหลาย และอุทิศกำลังกายกำลังสติปัญญาไว้เพื่อป้องกันรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สิ่งซึ่งเป็นที่เคารพรักใคร่ทั้ง 3 คือ ความเป็นไทยของเราอย่างหนึ่ง ความมั่นคงของชาติเราอย่างหนึ่ง พระศาสนาของเราอย่างหนึ่ง สามอย่างนี้ปู่ตายายของเราได้ยอมสละเลือดเนื้อและชีวิตเพื่อป้องกันแล้ว เราทั้งหลายผู้เป็นบุตรหลานย่อมมีหน้าที่ๆ จะต้องทำให้สมควรที่เป็นบุตรหลานของท่าน ต้องไม่ให้เสียผู้เสียคนได้”

นโยบายชาตินิยมในสมัยรัชกาลที่ 6 มีเป้าหมายเพียงเพื่อการธำรงรักษาไว้ซึ่ง “รูปแบบความเป็นไทย” แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า การรักษารูปแบบเดิมนั้นมิได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทแต่ประการใด การดำเนินพระราชโบายและ พระราชจริยวัตร บางประการมิอาจจะให้คำอธิบายในเชิงบวกแก่กลุ่มที่มีความคิดนอกระบบได้ อีกทั้งสื่อในการปลูกฝังอุดมการณ์ชาตินิยมเองกลับย้อนคำอธิบายเรื่อง “ความรักชาติ” อย่างกว้างขวาง คำถามถึงรูปแบบความเป็นไทยที่เพิ่มขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 คือระบอบการปกครองแบบราชาธิปไตยแพร่หลายมากยิ่งขึ้นในต้นรัชกาลที่ 7 นับเป็นปัญหาที่สับสนและไม่อาจแสวงหาทางออก ที่เหมาะสมได้ในที่สุด เวลาของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ก็สิ้นสุดลงด้วยการปฏิวัติของ “คณะราษฎร” ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 บทบาทของพระมหากษัตริย์ถูกจำกัดลงด้วยกฎหมายรัฐธรรมนูญ

แม้ว่าภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 พระมหากษัตริย์จะถูกจำกัดพระราชอำนาจลง แต่คณะราษฎรก็ยังคงไว้ซึ่ง “รูปแบบของความเป็นไทย” ทั้งนี้เพราะคณะราษฎรไม่สามารถจะหาคำอธิบายอื่นมาทดแทนเพื่อให้ประชาชนยอมรับในอำนาจและ ความชอบธรรมของกลุ่มตนได้ อีกทั้ง อุดมการณ์ใหม่ที่ให้ยึดมั่นใน รัฐธรรมนูญ ก็เป็นสิ่งแปลกใหม่อย่างมากสำหรับคนไทยโดยเฉพาะในระดับชาวบ้านด้วยแล้ว ความเข้าใจเกี่ยวกับสถาบันใหม่ๆ เช่น รัฐสภา นายกรัฐมนตรี รัฐธรรมนูญ หรือแม้กระทั่ง “ผู้นำ” ก็ดูจะเป็นความยากลำบากที่ประชาชนจะยอมรับและศรัทธาได้ ตัวอย่างเช่น ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 คณะราษฎรได้เชิญธงไตรรงค์ขึ้นเหนือ พระที่นั่งอนันตสมาคม แทนธงมหाराชประจักษ์พระมหากษัตริย์ และต่อมาก็ใช้ธงไตรรงค์เป็นสัญลักษณ์ในโอกาสสำคัญๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการปกครองในระบอบรัฐธรรมนูญ ในช่วงรัฐบาลพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา ได้ใช้ธงไตรรงค์เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังความรักชาติและสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนสยาม โดยได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับธงชาติขึ้นหลายฉบับ เช่น มีการออกกฎหมายกระทรวงมหาดไทย เรื่อง “ระเบียบการชักธงชาติสยาม” ใน พ.ศ. 2478 กล่าวได้ว่า การใช้ธงไตรรงค์เพื่อปลูกฝังความรักชาติในหมู่ประชาชนในช่วงหลังพ.ศ. 2475 ได้กลายเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้อุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ยังคงอยู่ต่อไปได้ในระบอบการปกครองแบบใหม่

ในปลายปี พ.ศ. 2479 สำนักงานโฆษณาการของรัฐบาลได้เรียบเรียงปาฐกถา เรื่อง “ธงชาติ” เผยแพร่ผ่านทางวิทยุกระจายเสียง มีความตอนหนึ่งกล่าวว่า “ธงชาติของเราเป็นธงสามสี มีสีแดง สีขาว และสีขาบ หรือที่เรียกกันติดปากว่า สีน้ำเงิน สีแดงหมายถึงชาติ สีขาวหมายถึงศาสนา และสีน้ำเงินหมายถึงพระมหากษัตริย์” ขณะเดียวกันรัฐบาลก็ได้บรรจุอุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ซึ่งปรากฏอยู่ใน

สีของธงชาติไว้ใน “แบบเรียน” สำหรับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาด้วย เช่น ใน “หนังสืออ่านหน้าที่ราษฎรเล่ม 2” อธิบายว่า “ธงไตรรงค์ที่มีสามสีนี้ไม่ใช่ประกอบขึ้นให้สวยงามเท่านั้น ย่อมมีความหมายอยู่ในสีนั้นๆ ด้วย กล่าวคือ สีขาวหมายถึงศาสนา สีแดงหมายถึงชาติ สีน้ำเงินหมายถึงพระมหากษัตริย์ ให้รู้ว่าเป็นสยามเรามีชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์”

ในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ. 2481-2487) อุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ถูกบดบังและแทนที่ด้วยอุดมการณ์ “เชื้อผู้นำชาติพันธุ์” หรือ “ลัทธิผู้นำ” ซึ่งจอมพล ป. พิบูลสงครามได้สร้างขึ้น การเมืองไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในช่วงเวลา 5 ปีนี้ ชื่อประเทศถูกเปลี่ยนจาก “สยาม” เป็น “ไทย”(พ.ศ. 2482) ประเทศไทยเข้าสู่ยุคสมัยของ “การสร้างชาติ” มีความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงในด้านวัฒนธรรม ประเทศไทยเข้าสู่วงโคจรแห่งอำนาจของญี่ปุ่น ความอ่อนแอของ “ลัทธิรัฐธรรมนูญ” ทำให้จอมพล ป. พิบูลสงครามหันไปสร้างฐานสนับสนุนของตนด้วย “ลัทธิชาตินิยม” และเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองระเบิดขึ้นในเอเชีย รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้สร้างฐานสนับสนุนเพิ่มเติมด้วย “ลัทธิทหาร” และ “ลัทธิผู้นำ” ไทยเข้าสู่สงครามครั้งนั้นในฝ่ายของญี่ปุ่น เป็นประเทศเล็กเพียงประเทศเดียวที่ประกาศสงครามกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกาอย่างเป็นทางการ

จากความพยายามที่จะ “สร้างชาติ” โดยการสถาปนาอุดมการณ์ “เชื้อผู้นำชาติพันธุ์” ขึ้นแทนที่อุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ได้ทำให้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม กลายเป็นคนแรกที่ทำให้คำว่า “ผู้นำ” มีความสำคัญในการเมืองขึ้นมา ในปี พ.ศ. 2485 เขากล่าวว่า “ญี่ปุ่นมีเครื่องยึดมั่นอยู่ คือพระเจ้าแผ่นดินของเขา ของเราไม่มีอะไรเป็นเครื่องยึดมั่นอน ที่มีอยู่ คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ ชาติก็ยังไม่มีตัวตน ศาสนาก็ไม่ทำให้คนเลื่อมใสถึง ยึดมั่น พระมหากษัตริย์ยังเป็นเด็กเห็นแต่รูป รัฐธรรมนูญก็เป็นสมุดหนังสือ เวลาคับขันจะเอาอะไรเป็นเครื่องยึดมั่นไม่ได้ ผมจึงให้ตามนายกรัฐมนตรี ” และนโยบาย “การสร้างชาติ” ที่โดดเด่นที่สุดก็คือ การทยอยออกประกาศ “รัฐนิยม” ทั้ง 12 ฉบับ

อย่างไรก็ตาม มีข้อที่น่าสังเกตอยู่ว่า แม้จอมพล ป. พิบูลสงครามจะพยายามชูอุดมการณ์ “เชื้อผู้นำชาติพันธุ์” ขึ้นมาแทนที่อุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ แต่ก็ยังคงใช้ธงไตรรงค์ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของอุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในนโยบาย “การสร้างชาติ” ของเขาด้วย ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนใน “ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยรัฐนิยมฉบับที่ 4 เรื่องการเคารพธงชาติ เพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี ” ที่มีใจความขึ้นต้นว่า “ด้วยรัฐบาลได้พิจารณาเห็นว่า ธงชาติ เพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมีเป็นสิ่งสำคัญประจำชาติ พึงได้รับความเชิดชูเคารพของชาวไทยทั้งมวล ” แต่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ให้ความหมายใหม่แก่ธงไตรรงค์โดยทำให้กลายเป็น “เครื่องหมายแทนชาติ” ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงแค่ธงชาติของประชาชนพลเมืองในชาติไทยและในประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังเป็นได้ถึงธงชาติของปวงผู้คนที่เชื่อสายอยู่ใน “สกุลไทย” ทั้งหมดด้วย

การส่งเสริมอุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ภายหลังจากที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการปฏิวัติในวันที่ 16 กันยายน 2500 จอมพลสฤษดิ์ได้ตั้ง พรรคชาติสังคมเพื่อสนับสนุนรัฐบาล พลโทถนอม กิตติขจร ให้มีเสถียรภาพ นโยบายพรรคชาติสังคมนี้จะเป็นพื้นฐานนโยบายทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ในเวลาต่อมา นโยบายพรรคชาติสังคมประกอบด้วย ชาตินิยมและสังคมนิยม ชาตินิยมหมายถึงการยกย่องเทิดทูนลักษณะและสถาบันสำคัญของชาติไทย เช่น การรักษาเอกราช การยึดถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ การเทิดทูนพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขของชาติ สังคมนิยมหมายถึง แนวดำเนินการบริหารประเทศของรัฐบาลที่จะใช้อำนาจควบคุมในด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้เศรษฐกิจของชาติดำเนินไปในทางที่จะเกิดประโยชน์แก่ทั้งบุคคลและส่วนรวม โดยให้มีการกระจายรายได้และแบ่งปันรายได้ทั้งหลายไปสู่ประชาชนอย่างทั่วถึง แต่ต่อมาเนื่องจากจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ต้องการรับความช่วยเหลือในด้านเศรษฐกิจจากสหรัฐอเมริกา จึงได้ปรับเปลี่ยนแนวนโยบายของพรรคชาติสังคมให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของ

สหรัฐอเมริกาที่ต่อต้านอุดมการณ์สังคมนิยม นั่นคือ ต้องเปลี่ยนนโยบายจาก “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และสังคมนิยม” ไปเป็น “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และประโยชน์สุขของสังคม”

เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการปฏิวัติยึดอำนาจจากพลโทถนอม กิตติขจรและดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จอมพลสฤษดิ์ ได้วางแผนการสร้างชาติไว้ 3 ด้าน ได้แก่ แผนการเมือง แผนการเศรษฐกิจ และแผนการศึกษา สำหรับแผนการเมือง เพื่อที่จะสร้างความชอบธรรมให้กับคณะปฏิวัติ รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้ประชาชนภายในชาติร่วมกันพัฒนาประเทศชาติ คณะปฏิวัติจึงได้ปรับเปลี่ยนอุดมการณ์ของชาติซึ่งแต่เดิมประกอบด้วย “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ” มาเป็น “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์”

ดังนั้น การดำเนินนโยบายของคณะปฏิวัติ นอกจากจะดำเนินแผนทางการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา แล้ว ยังได้ดำเนินการสร้างความมั่นคงให้แก่สถาบันพระมหากษัตริย์และพุทธศาสนาควบคู่กันไปด้วย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เปลี่ยนแปลงวันชาติจากวันที่ 24 มิถุนายน มาเป็นวันที่ 5 ธันวาคม ซึ่งเป็นวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เป็นการทำให้สัญลักษณ์ของชาติมาผูกพันกับสถาบันกษัตริย์ ดังที่จอมพลสฤษดิ์ได้กล่าวว่า

“...ชาติจึงเป็นสภาวะธรรมอีกอันหนึ่ง ซึ่งไม่มีตัวตนเห็นได้ชัด จำต้องสร้างสิ่งที่ถือเป็นนิมิตหมายสมมุติเป็นสัญลักษณ์ของชาติซึ่งโลกได้คิดขึ้นไว้ 3 อย่าง คือ ธงชาติ เพลงชาติ และวันชาติ” การกำหนดให้วันชาติเป็นวันที่ 5 ธันวาคม จึงเป็นการสร้างสัญลักษณ์ของชาติโดยเน้นความผูกพันกับพระมหากษัตริย์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เปลี่ยนแปลงให้สถาบันพระมหากษัตริย์กลายเป็นสัญลักษณ์ของชาติแทนรัฐธรรมนูญ ทำให้นับแต่นั้นเป็นต้นมา อุดมการณ์ของรัฐไทยมีเพียง 3 ประการ คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ในด้านการศึกษานั้น รัฐได้กำหนดให้การศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีจุดเน้นในการสนับสนุนการเมือง คือ การสร้างเอกภาพและความมั่นคงของชาติ เมื่อพิจารณาหลักสูตรสังคมศึกษา ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีจุดมุ่งหมายในการสร้างพลเมืองดี จะพบว่าหลักสูตรดังกล่าวได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้อย่างชัดเจนในเรื่องการสร้างเอกภาพและความมั่นคงของชาติ การกล่อมเกล่าปลูกฝังความรู้ความเข้าใจดังกล่าวสนับสนุนนโยบายสร้างชาติของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์โดยตรง รัฐได้กล่อมเกล่าให้นักเรียนตระหนักว่าในฐานะที่ตนเป็นพลเมืองของชาติ จึงต้องมีหน้าที่ทำนุบำรุงรักษาและพัฒนาประเทศให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงก้าวหน้า โดยปฏิบัติตามกรอบแห่งวัฒนธรรมและสถาบันของชาติที่รัฐได้เลือกสรรและจัดเป็นระบบ โดยเฉพาะการยึดมั่นและจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อาจกล่าวได้ว่า จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ คือบุคคลสำคัญที่ได้ปรับเปลี่ยนและปลูกฝังอุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จนทำให้อุดมการณ์ดังกล่าวสามารถหยั่งรากลึกในสังคมไทยมาจนถึงปัจจุบันนี้

หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จของประชาชนในการโค่นล้มรัฐบาลเผด็จการจอมพลถนอม กิตติขจร และทำให้บรรยากาศทางการเมืองของไทยเป็นยุคแห่งประชาธิปไตย มีการเคลื่อนไหวชุมนุมประท้วงทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา กรรมกร ชาวนาชาวไร่ เกิดขึ้นเกือบทุกวัน สภาพดังกล่าวได้ทำให้กลุ่มที่เรียกว่า “ฝ่ายขวาจัด” หรือ “ฝ่ายอนุรักษนิยม” เกิดความไม่พอใจเพราะเห็นว่าเป็นการสร้างควมวุ่นวายให้แก่สังคมและเห็นว่าการต่อสู้เรียกร้องเหล่านั้นเป็นการกระทำของคอมมิวนิสต์ “ฝ่ายอนุรักษนิยม” เหล่านี้ได้ปลุกอุดมการณ์ “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” ซึ่งพวกเขายึดมั่นมานานขึ้นมามีอีกครั้งเพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ และใช้เป็นเครื่องมือในการกล่าวร้ายป้ายสีและปลุกกระแสความเกลียดชังต่อขบวนการนิสิตนักศึกษาฝ่ายก้าวหน้า ได้อย่างสำเร็จ ขณะเดียวกันก็ได้มีการจัดตั้งกลุ่มต่อต้านขบวนการนิสิตนักศึกษาฝ่ายก้าวหน้าขึ้นหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มกระหังแดง นวพล ลูกเสือชาวบ้าน ทำการก่อวิน

และขัดขวางการทำกิจกรรมต่างๆ ของฝ่ายก้าวหน้าจนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งเป็นการสังหารหมู่ทางการเมืองที่โหดร้ายที่สุดเท่าที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์ไทย

ภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 นิสิต นักศึกษา และประชาชนจำนวนมากได้ทยอยเดินทางเข้าไปร่วมการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ในเขตป่าเขาตามภาคต่างๆ ของประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เพื่อต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้ปลุกอุดมการณ์ “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” ขึ้นมาอีกครั้ง โดยเน้นความสำคัญของ “สถาบันพระมหากษัตริย์” ในฐานะ “ศูนย์รวมของชาติ” ในหนังสือชื่อ พระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย ธานินทร์ กล่าวว่า

“...นอกเหนือจากพระราชอำนาจที่รัฐธรรมนูญบัญญัติถวายไว้แล้ว พระมหากษัตริย์ไทยยังทรงเป็นศูนย์รวมของชาติในหลายประการ กล่าวคือ ทรงเป็นศูนย์รวมแห่งความสามัคคีและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ ทรงเป็นศูนย์รวมแห่งราชการแผ่นดินทั้งมวล และทรงเป็นศูนย์รวมแห่งวิทยาการระดับชาติ ทั้งนี้ เพราะพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยทรงเป็นของคนทุกคนในชาติ ทรงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวความภูมิใจ และความมั่นใจหนึ่งในสามสิ่ง คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ที่คนไทยทุกคน ทุกฐานะ ทุกความคิดเห็น ต่างยึดมั่นร่วมกัน”

การชูอุดมการณ์ “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” เพื่อต่อสู้กับคอมมิวนิสต์จะยังคงดำเนินต่อไปอย่างเข้มข้นจนถึงสมัยที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ได้แสดงออกถึงเจตนารมณ์อันสูงสุดของรัฐบาลในอันที่จะเหตุดินและรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อต้านการคุกคามจากภัยคอมมิวนิสต์ อย่างไรก็ตาม การกล่าวถึงอุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์จะค่อยๆ เบาบางลงในช่วงปี 2526 เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) เกิดความแตกแยกภายในอย่างรุนแรงและได้สลายตัวลงไปแล้วนั่นเอง แต่นี่ก็ไม่ได้หมายความว่า อุดมการณ์ “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” ได้หมดหน้าที่ของมันลงตามไปด้วย ในทางกลับกัน อาจกล่าวได้ว่า อุดมการณ์ “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” ได้ฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทยอย่างมั่นคง จนกลายเป็นส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้อีกต่อไป

ในปัจจุบันปัญหาภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติมีความละเอียดอ่อนและซับซ้อนในหลากหลายมิติ ซึ่งในหลายปัญหาไม่สามารถแก้ไขได้ โดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งแต่เพียงลำพัง รัฐบาลที่ผ่านหลายยุคหลายสมัย ไม่สามารถสร้างความสงบและความปรองดองให้เกิดขึ้นในประเทศชาติ มีการชุมนุมประท้วง มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายและแบ่งขั้วทางการเมืองอย่างชัดเจนโดยอ้างผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นหลักในการชักจูงโน้มน้าว ซึ่งนับวันจึงก่อให้เกิดรอยแยกในสังคมไทย ในรัฐบาลของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี จึงได้กำหนดนโยบายสร้างความปรองดอง โดยการรณรงค์ให้คนไทยปฏิบัติตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ และรณรงค์ให้ปลูกฝังเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติ โดยการกำหนดให้มี พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 และมี กอ.รมน. เป็นหน่วยปฏิบัติงานหลักเพื่อรับผิดชอบดำเนินการรักษาความมั่นคงในราชอาณาจักร โดยการรักษาความมั่นคงในราชอาณาจักร แบ่งออกเป็น 2 มาตรการหลัก คือ มาตรการ ป้องกัน และ มาตรการเสริมสร้างความเข้าใจ

1. มาตรการป้องกัน คือการกำหนดให้มีมาตรการลดการแพร่กระจายของ ข่าวสารที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และสถาบันฯ จากสื่อต่าง ๆ ได้แก่ วิทยุ ชุมชน เคเบิลทีวี หนังสือพิมพ์ และอื่น ๆ โดยการสร้างเครือข่ายมวลชนในการเฝ้าระวัง แจ้งเตือน การสร้างกระแสสังคมกดดัน และการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้การ กระจ่ายข่าวสารลดน้อยลง และหมดสิ้นไปในที่สุด 2) มาตรการเสริมสร้างความเข้าใจ คือการจัดให้มีการชี้แจงทำความเข้าใจ โดยการฝึกอบรมสัมมนา และการรณรงค์ด้วยสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวาง

การฝึกอบรมสัมมนา ให้กับข้าราชการ ภาคเอกชน และกลุ่มพลังมวลชนทุก
กลุ่มเป้าหมายออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่ม/ทุกประเภท โดยแบ่ง

กลุ่มแรก เป็นกลุ่มข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ
ของแต่ละกระทรวง

ซึ่งเป็นความรับผิดชอบ

กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มพลังมวลชนของ กอ.รมน. ได้แก่ไทยอาสาป้องกัน ชาติ (ทสปช.), กองหนุนเพื่อ
ความมั่นคงแห่งชาติ (กนช.) โครงการหมู่บ้านอาสาพัฒนา ป้องกันตนเอง (อพป.) และมวลชนที่เป็น
กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น กลุ่มผู้ขับขี จักรยานยนต์รับจ้าง นักธุรกิจ วิสาหกิจชุมชน เป็นต้น

กลุ่มที่สาม เป็นมวลชนของส่วนราชการต่างๆ ได้แก่ อาสาสมัครปกป้องสถาบัน (อสป.) ชูรักษาความ
ปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ของ กระทรวงมหาดไทย อาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ของกระทรวงสาธารณสุข ราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป.) และ
เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) ของกระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำลังอาสาสมัคร ของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์และกระทรวงยุติธรรม ลูกเสือชาวบ้าน (ลส.ชบ.) ของ ศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน ในพระ บรมราชา
นุเคราะห์ (ตชด.กำกับดูแล) กำลังประชาชน และเครือข่ายภาคประชาชน ของเหล่าทัพ และ สำนักงานตำรวจ
แห่งชาติ

กลุ่มที่สี่ เป็น มวลชนของภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้แก่มูลนิธิ สมาคม ชมรมและ กลุ่มต่างๆ
การใช้สื่อ องค์กรสร้างกระแสให้ประชาชนทุกหมู่เหล่ามีความภาคภูมิใจใน ความเป็นคนไทย มีจิตสำนึกใน
ความรักชาติบ้านเมือง และมีความจงรักภักดีต่อ สถาบันพระมหากษัตริย์ โดยการใช้สื่อทุกประเภท ทั้งของ
ภาครัฐและเอกชน ตลอดจน การ “เสริมสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อความมั่นคง ” เพื่อเป็นสื่อกลางในการ
ขยาย ผลในเรื่อง “อุดมการณ์ความรักชาติ” ไปสู่พี่น้องประชาชนคนไทยทุกหมู่เหล่าอย่าง กว้างขวาง

การเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติ

การเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติ สมท.กอ.รมน. ได้ระดมความคิดจากผู้แทน ส่วนราชการ
ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อจัดทำหัวข้ออุดมการณ์ความรักชาติ ให้กลุ่มพลังมวลชนทุกกลุ่ม และ
ทุกประเภท ยึดถือปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่ง มีองค์ประกอบ 5 ข้อ ได้แก่

ข้อ 1 มีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และแสดงออกถึงความจงรักภักดี ด้วยการ ปกป้อง และ
เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ในทุกโอกาส

ข้อ 2 มีความรักความสามัคคี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ดำรงชีวิตอย่าง พอเพียง และเห็น
แก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนอื่น

ข้อ 3 มีความเชื่อมั่นศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็น
ประมุข และการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองใดๆ ก็ตามจะต้องไม่มีการใช้ ความรุนแรงโดยเด็ดขาดในทุกกรณี

ข้อ 4 มีความสำนึกและปฏิบัติหน้าที่ของชนชาวไทยตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

ข้อ 5 มีจิตสำนึกด้านความมั่นคง และพร้อมที่จะเข้าร่วมแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อ ความมั่นคงของ
ชาติในทุกมิติ โดยเป็นเครือข่ายในการ เฝ้าระวัง แจ้งเตือน และ เข้าร่วมปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่รัฐในการแก้ไข
ปัญหา (ความมั่นคงประกอบด้วย การต่อต้านยาเสพติด การต่อต้านแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิด
กฎหมาย การต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ การต่อต้านการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
ป่าไม้ และอื่นๆ สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ จชต. การจับอาวุธลงละเมิดสถาบันฯ ความแตกแยกของ
คนในชาติและใช้ความรุนแรงต่อกัน และภัยอื่นๆ ที่ กอ. รมน. กำหนด

บทที่ 4

การปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติเพื่อความมั่นคง

ความนำ

“ชาติบ้านเมืองประกอบด้วยนานาสถาบัน อันเปรียบได้กับอวัยวะทั้งปวง ที่ประกอบกันขึ้นเป็น
ชีวิตร่างกาย ชีวิตร่างกายดำรงอยู่ได้ เพราะอวัยวะใหญ่น้อยทำงานเป็นปรกติพร้อมกันอย่างไร ชาติ
บ้านเมืองก็ดำรงอยู่ได้เพราะสถาบันต่าง ๆ ตั้งมั่นและปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยพร้อมมูลอย่างนั้น”
พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ
ตำรวจ และอาสาสมัครพลเรือนในพิธีตรวจพลสวนสนาม ในงานพระราชพิธีรัชดาภิเษก 8 มิถุนายน 2514

แผนการเรียนรู้ประจำบท

บทที่ 1 การปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติเพื่อความมั่นคง

สาระสำคัญ

สถานการณ์ของบ้านเมืองในปัจจุบันที่มีความขัดแย้ง แบ่งแยกเป็นฝักฝ่าย ก่อให้เกิดความไม่สงบภายในประเทศ รวบรวมมีความมืดครบงำ นำไปสู่ความหวาดวิตก ความสับสนวุ่นวาย ต่อสถานการณ์ต่างๆ จนมีโอกาสก่อให้เกิดความสงบร่มเย็นได้ การปฏิบัติตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งเปรียบเสมือนดวงประทีปที่ให้ความสว่าง ส่องนำทางให้แก่ผู้นำไปปฏิบัติเพื่อการหลุดพ้นจากความมืดทั้งหลาย จึงเป็นหนทางแห่งการหลุดพ้น ที่จะทำให้ได้พบจุดหมายอันนำความสุขมาสู่ชีวิต และนำประเทศให้สงบสุขสามารถพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เมื่อศึกษาบทที่ 4 จบแล้ว นักเรียนสามารถ

1. นำพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และพระราชบัญญัติความมั่นคง รักชาติ ฉบับปัจจุบัน ไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต อันจะนำไปสู่ความสงบสุขของประเทศและบ้านเมืองได้
2. เข้าใจ ชำบฉึ้งและเห็นความสำคัญของการปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ

ขอบข่ายเนื้อหา

- ตอนที่ 1 พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังอุดมการณ์ รักชาติ
- ตอนที่ 2 พระราชบัญญัติความมั่นคง รักชาติ ฉบับปัจจุบัน

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษาเอกสารบทที่ 4
2. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายในเอกสาร
3. ศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมทางอินเทอร์เน็ต
4. ทำใบงานที่ได้รับมอบหมาย

สื่อการสอน

เอกสารการสอนบทที่ 4

1. ใบงาน
2. อินเทอร์เน็ต

ประเมินผล

1. ประเมินผลจากใบงานที่ได้รับมอบหมาย
2. ประเมินผลจากการสอนประจำภาคการศึกษา

ตอนที่ 1 พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังอุดมการณ์ รักชาติ

<http://www.oknation.net/blog/surasak/2010/05/18/entry-1>

“ชาติบ้านเมืองประกอบด้วยนานาสถาบัน อันเปรียบได้กับอวัยวะทั้งปวง ที่ประกอบกันขึ้นเป็นชีวิตร่างกาย ชีวิตร่างกายดำรงอยู่ได้ เพราะอวัยวะใหญ่น้อยทำงานเป็นปรกติพร้อมกันอย่างไรชาติบ้านเมืองก็ดำรงอยู่ได้ เพราะสถาบันต่าง ๆ ตั้งมั่นและปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยพร้อมมูลอย่างนั้น”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ และอาสาสมัครพลเรือนในพิธีตรวจพลสวนสนาม ในงานพระราชพิธีรัชดาภิเษก 8 มิถุนายน 2514

“ชาติบ้านเมือง คือ ชีวิต เลือดเนื้อ และสมบัติของเราทุกคน และการดำรงรักษาชาติประเทศนั้น มิใช่หน้าที่ของบุคคลผู้ใดหมู่ใดโดยเฉพาะ หากแต่เป็นหน้าที่ของทุกๆฝ่าย ทุกคน ที่จะต้องร่วมมือกระทำ พร้อมกันไปโดยสอดคล้องเกื้อกูลกัน”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีตรวจพลสวนสนาม เนื่องในโอกาสพระราชพิธี รัชดาภิเษก 8 มิถุนายน 2514

จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้ง 2 องค์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมี ประเทศชาติ และประเทศชาติ จะมั่นคงและเจริญได้ ก็อยู่ด้วยหน่วยงาน สถาบัน องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและ เอกชนรวมถึงทุกๆ คนในชาติ ต้องช่วยกันดูแลรักษาโดยการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง รวมถึงต้องดูแลและ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การดูแลรักษาประเทศชาติให้มีความเข้มแข็ง มั่นคงและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน คนในชาติทุกคนต้องร่วมมือร่วมใจ มีอุดมการณ์รักชาติที่เป็นไปในทางเดียวกัน ซึ่งการปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ นี้ ทุกคนจะต้องเห็นความสำคัญ โดยจะต้องเริ่มมีการปลูกฝังตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาทุก

ระดับ โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย สถานที่ทำงาน บริษัท ห้างร้าน โรงงาน รวมไปถึง หน่วยงานองค์กรต่างๆ โดยเฉพาะหน่วยงานราชการ จะต้องมีการปลูกฝังและขับเคลื่อนอุดมการณ์รักชาติ ให้กับสมาชิกในองค์กร ตลอดจนปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีได้

การปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติในคนไทยในปัจจุบัน หรือการสร้างค่านิยมให้เกิดการรักชาติ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นกระบวนการสร้าง “ชาตินิยม” กระบวนการสร้างชาตินิยมนี้ เป็นอุดมการณ์ที่ควรปลูกฝังให้กับคนไทยให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการรักชาติ รักแผ่นดิน รวมถึงเป็นการรณรงค์ให้คนไทยทุกคนมีแนวปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน เพราะนอกจากจะเป็นการการย้าเตือนและหล่อหลอมให้คนไทยทุกคนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจ และความหวงแหนในความเป็นชาติไทยแล้ว กระบวนการสร้างชาตินิยม จะสามารถสร้างจิตสำนึกให้คนไทยทุกเพศ ทุกวัย ทุกอายุ ทุกอาชีพ มุ่งปฏิบัติตนเพื่อให้ประเทศชาติมีความเจริญ และเกิดวิถีที่เป็นประชาธิปไตยในชาติอย่างแท้จริง ซึ่งรัฐบาล โดย คณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. ได้กำหนดให้แนวการสร้างชาตินิยม ออกเป็นค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ตามนโยบายของ คสช.

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี
11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

นอกจากการรณรงค์ส่งเสริมให้คนไทยทุกคนปฏิบัติตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในสื่อต่างๆ การใช้เพลงในการปลูกฝังอุดมการณ์ การนำเนื้อหาค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ไปบูรณาการในบทเรียน การจัดกิจกรรม กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด รวมไปถึงการกำหนดนโยบายให้เด็กไทยเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ การปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติยังสามารถทำได้อีกหลายรูปแบบ ดังนี้

การปลูกฝังชาตินิยมให้เกิดขึ้นในจิตสำนึกของคนไทยสามารถทำได้ดังนี้

1. ปลุกฝังผ่านสถาบันครอบครัว ครอบครัวถือเป็นสถาบันแรกสุดในการอบรมปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีให้แก่บุคคล โดยผ่านทางอบรมสั่งสอนของพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ ซึ่งคนในครอบครัวโดยเฉพาะพ่อแม่สามารถปลูกฝังความเป็นชาตินิยมให้เกิดขึ้นกับตัวลูกได้ไม่ยากเลย

- ปลุกฝังให้ลูกรักวัฒนธรรมไทย โดยเล่าเรื่องหรือให้เด็กๆ ดูภาพเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง และเมื่อถึงเทศกาลนั้นก็ควรพาลูกๆ ไปสัมผัสและมีส่วนร่วมในประเพณีนั้น เช่น เมื่อถึงเทศกาลลอยกระทง ก็ชวนลูกมาทำกระทงและพาลูกไปลอยกระทงด้วยกัน

- ปลุกฝังให้ลูกเรียนรู้และภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย เช่น สอนลูกให้พูดและใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง สอนให้ลูกรู้จักการไหว้ที่อ่อนช้อยสวยงามแบบไทย ให้แต่งกายเอกลักษณ์แบบไทย หรือรู้จักรับประทานอาหารไทยแท้ได้ เช่น ข้าวแช่ น้ำพริกต่างๆ ขนมครก

- ปลุกฝังให้ลูกใกล้ชิดกับศาสนา โดยพ่อแม่ควรสอนให้ลูกเข้าใจหลักคำสอนของศาสนาที่ครอบครัวนับถือ โดยปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา อีกทั้งไม่เป็นคนดูถูกเหยียดหยามคนที่นับถือศาสนาอื่นๆ เพื่อที่สังคมจะได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

- ปลุกฝังให้ลูกรักพระมหากษัตริย์ โดยพ่อแม่เล่าประวัติของพระมหากษัตริย์ของไทยให้ลูกฟัง และกล่าวถึงพระมหากษัตริย์องค์ที่พระองค์ทรงยอมสละพระองค์เพื่อรักษาแผ่นดินไทยเอาไว้ เช่น สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงกู้เอกราชของไทยจากการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งแรก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ทรงเลิกทาส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ทรงมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมากมาย เช่น ทรงทำโครงการฝนหลวง เพื่อสร้างฝนเทียมในการช่วยบรรเทาปัญหาความแห้งแล้งขาดแคลนน้ำในการเกษตร

2. ปลุกฝังผ่านสถาบันการศึกษา ในทุกระดับ โดยเฉพาะโรงเรียน ซึ่งถือเป็นสถาบันสำคัญในการช่วยปลูกฝังชาตินิยมความรักชาติให้เกิดขึ้นกับคนไทย โดยการอบรมสั่งสอนของครูบาอาจารย์ผ่านทางหลักสูตรการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ เช่น วิชาสังคมศึกษาเรื่องหน้าที่พลเมือง ซึ่งเน้นให้บุคคลเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย อยู่ในกรอบจริยธรรมอันดีงามตามสิทธิเสรีภาพความเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ วิชาประวัติศาสตร์ ที่จะสามารถปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติให้กับเยาวชนได้

- ปลุกฝังให้เข้าใจและจดจำถึงสัญลักษณ์ของความเป็นชาติ เช่น ร้องเพลงชาติได้ถูกต้องและฝึกให้ยืนตรงเคารพธงชาติ เข้าใจสัญลักษณ์ของธงไตรรงค์ ที่มีสามสี มีสีแดง สีขาวและสีน้ำเงิน ซึ่งสีแดงหมายถึงชาติ สีขาวหมายถึงศาสนา และสีน้ำเงินหมายถึงพระมหากษัตริย์ ซึ่งทั้ง3ส่วนนี้บ่งบอกถึงความเป็นชาติไทยที่จะขาดอันหนึ่งอันใดไปไม่ได้

- ปลุกฝังให้บุคคลปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี โดยยึดมั่นในการเป็นผู้มีจริยธรรมตามแนวทางของประชาธิปไตย อันได้แก่ มีความรักและภาคภูมิใจในความเป็นชาติ มีจิตสำนึกที่ไม่ฝักใฝ่ในระบอบใดที่มุ่งทำลายสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อีกทั้งไม่ให้การสนับสนุนข้าราชการและนักการเมืองที่ทุจริต โกงกิน บ้านเมือง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและของพวกพ้องมากกว่าของประเทศชาติ

การปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ “ชาตินิยม” ให้คนไทยทุกคนรู้จักหน้าที่ ที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการปกป้อง ค้ำครองและดูแลความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

2. มีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมาย ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามวัย เช่น ลูกเสือ-เนตรนารี อาสารักษาดินแดน รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการในด้านต่างๆ เข้ารับการศึกษาอบรม สืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. ใช้สิทธิและปกป้องสิทธิ เช่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกระดับทุกครั้งและสอดส่องดูแล ฝ่าละออง มิให้มี การกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง เป็นต้น

4. สร้างสรรค์ พัฒนา ปกป้องและอนุรักษ์ สิ่งที่ดีงามอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติและเอกลักษณ์ ของท้องถิ่น เช่น การยืนตรงเคารพธงชาติและร้องเพลงชาติ ยืนถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี เรียนรู้เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทย ปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีตามหลักศาสนาของตน เป็นต้น

สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 4.2 พระราชบัญญัติความมั่นคง ความรักชาติฉบับปัจจุบัน

นอกเหนือจากการรณรงค์ปลูกฝังให้คนไทยปฏิบัติตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ รวมไปถึงการกำหนดนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังอุดมการณ์สร้างชาติแล้ว เนื่องจากในปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีหลากหลาย มีความรุนแรง รวดเร็ว สามารถขยายตัวจนส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง และมีความสลับซับซ้อน จนอาจกระทบต่อเอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขต ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในประเทศ และเป็นภัยอันตรายต่อความสงบสุขของประชาชน ดังนั้น เพื่อให้สามารถป้องกันและระงับภัยที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วทั้งที่ รัฐบาลจึงได้กำหนดให้มี พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรพ.ศ. 2551 และมี กอ.รมน. เป็นหน่วยปฏิบัติงานหลักเพื่อรับผิดชอบดำเนินการรักษาความมั่นคงในราชอาณาจักร ตลอดจนบูรณาการและประสานการปฏิบัติร่วมกับทุกส่วนราชการ ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและรักษาความมั่นคง รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งในท้องถิ่นของตน เพื่อป้องกันภัยอันตรายที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในยามปกติ และในยามที่เกิดสถานการณ์อันเป็นภัยต่อความมั่นคงในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง และกำหนดให้มีมาตรการและกลไกควบคุมการใช้อำนาจเป็นการเฉพาะตามระดับความรุนแรงของสถานการณ์ เพื่อให้สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพ

นอกจากนี้ กอ.รมน. ยังมีอำนาจหน้าที่ เสริมสร้างให้ประชาชนตระหนักในหน้าที่ที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ สร้างความรักความสามัคคีของคนในชาติ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและความสงบเรียบร้อยของสังคม

พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรพ.ศ. 2551 นี้ มีรายละเอียดที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ที่สำคัญๆ ที่คนไทยทุกคนควรรู้ ดังนี้

หมวด 2 การกิจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

มาตรา 15 ในกรณีที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรแต่ยังไม่มีควมจำเป็นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน และเหตุการณ์นั้นมีแนวโน้มที่จะมีอยู่ต่อไปเป็นเวลานานทั้งอยู่ในอำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหของหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยคณะรัฐมนตรีจะมีมติมอบหมายให้ กอ.รมน. เป็นผู้รับผิดชอบในการป้องกันปราบปราม ระงับ ยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรนั้นภายในพื้นที่และระยะเวลาที่กำหนดได้ ทั้งนี้ ให้ประกาศให้ทราบโดยทั่วไป

ในกรณีที่เหตุการณ์ตามวรรคหนึ่งสิ้นสุดลงหรือสามารถดำเนินการแก้ไขได้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบตามกฎหมาย ให้นายกรัฐมนตรีประกาศให้อำนาจหน้าที่ของ กอ.รมน. ที่ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่งสิ้นสุดลง และให้นายกรัฐมนตรีรายงานผลต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทราบโดยเร็ว

มาตรา 16 ในการดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายตามมาตรา 15 ให้ กอ.รมน. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ป้องกัน ปราบปราม ระงับ ยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคง

(4) สั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีพฤติการณ์ว่าจะเป็นภัยต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรหรือเป็นอุปสรรคต่อการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรออกจากพื้นที่ที่กำหนด

ในกรณีที่มิคำสั่งตาม (4) แล้ว ให้ กอ.รมน. แจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดทราบพร้อมด้วยเหตุผล และให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้รับคำสั่งให้ออกจากพื้นที่นั้นไปรายงานตัวยังหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดโดยเร็ว ในการนี้ให้หน่วยงานของรัฐเจ้าสังกัดดำเนินการออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ หรือพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ตามที่กำหนดไว้ในคำสั่งดังกล่าว

มาตรา 17

ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ในมาตรา ๑๖ ในเขตพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งให้ผู้บัญชาการโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจจัดตั้งศูนย์อำนวยการหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นเพื่อปฏิบัติการกิจอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างเป็นการเฉพาะก็ได้

มาตรา 18 เพื่อประโยชน์ในการป้องกันปราบปราม ระงับ ยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ภายในพื้นที่ตามมาตรา 15 ให้ผู้บัญชาการโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจออกข้อกำหนดดังต่อไปนี้

- (1) ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติการหรืองดเว้นการปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด
- (2) ห้ามเข้าหรือให้ออกจากบริเวณพื้นที่ อาคาร หรือสถานที่ที่กำหนดในห้วงเวลาที่ปฏิบัติการ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นบุคคลซึ่งได้รับการยกเว้น
- (3) ห้ามออกนอกเคสสถานในเวลาที่กำหนด
- (4) ห้ามนำอาวุธออกนอกเคสสถาน
- (5) ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะ หรือกำหนดเงื่อนไขการใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะ
- (6) ให้บุคคลปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกี่ยวกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของประชาชน

ข้อกำหนดตามวรรคหนึ่งจะกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ด้วยก็ได้ ทั้งนี้ การกำหนดดังกล่าวต้องไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ประชาชนเกินสมควรแก่เหตุ

การปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ จะสำเร็จและสามารถทำให้ชาติไทยสามารถดำรงอยู่ด้วยความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้ ตามความมุ่งหวังของรัฐบาล ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของทุกคนในชาติ ในการรู้จักหน้าที่และบทบาทของตนเอง ที่จะร่วมกันปฏิบัติตามแนวอุดมการณ์ในทิศทางเดียวกัน เพื่อเสริมสร้างให้เกิดความรัก ความสามัคคีของคนในชาติ ขจัดเรื่องที่จะก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ โดยใช้ แนวทางสันติวิธี และการสร้างจิตสำนึกให้คนไทยทุกคนเห็นถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของ ชาติอยู่เหนือความขัดแย้งใดๆ ทั้งปวง รวมถึงการมีศรัทธาปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่แต่ละบุคคลนับถือ มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ มีจิตสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย ที่ได้ทรงสร้างชาติบ้านเมือง และทำนุบำรุงรักษาแผ่นดินไทย คนไทย และวัฒนธรรมไทย ให้ ดำรงคงอยู่คู่กับประเทศไทยมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาลจวบจนปัจจุบัน ซึ่งหากคนไทยทุกคน มองเห็นความสำคัญของอุดมการณ์รักชาติ ประเทศไทย ก็จะสามารถก้าวข้ามความขัดแย้งอย่างสมานฉันท์ ไปสู่ออนาคตอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไปได้

กิจกรรมท้ายบท

กิจกรรม 4.1

ครูเปิดคลิป VDO เพลงคำนิยมของคนไทย 12 ประการให้นักศึกษาร้องพร้อมๆกัน โดยเปิดให้นักศึกษาร้องตามเนื้อที่แจกให้ และฝึกให้นักศึกษาทุกคนร้องให้ได้ หลังจากร้องเพลงได้แล้ว ให้นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์ความหมายของเนื้อเพลงคำนิยมของคนไทย 12 ประการ ทีละข้อจนครบ 12 ข้อ

กิจกรรม 4.2

นักศึกษาแบ่งกลุ่มออกเป็น 6 กลุ่ม จับฉลากเลือกหัวข้อคำนิยมของคนไทย 12 ประการ กลุ่มละ 2 หัวข้อ เขียนวิธีการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับหัวข้อที่ได้รับว่าควรปฏิบัติอย่างไร แล้วให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียนทีละกลุ่ม

กิจกรรม 4.3

แบบฝึกหัด

คำสั่ง ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

ข้อ1. การปลูกฝังชาตินิยมให้เกิดขึ้นในจิตสำนึกของคนไทยสามารถทำได้อย่างไรบ้าง

ตอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อ2. การฐานะที่เป็นคนไทยนักศึกษามีหน้าที่ที่มีต่อสังคมและประเทศชาติอย่างไรบ้าง

ตอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บรรณานุกรม

ความหมายของอุดมการณ์

เข้าถึงได้จาก :http://www.baanjomyut.com/library_2/philosophy_and_ideology/01.html

(วันที่สืบค้นข้อมูล 30 ตุลาคม 2558)

ความหมายของชาติ ชาตินิยม การคลั่งชาติ

<http://www.oknation.net/blog/FogSea/2009/09/16/entry-1>

(วันที่สืบค้นข้อมูล 30 ตุลาคม 2558)

บทเรียนจากการเสียกรุง <http://www.komkid.com>

(วันที่สืบค้นข้อมูล 30 ตุลาคม 2558)

อาณาจักรสุโขทัย <http://www.siamrecorder.com/h/38.htm>

(วันที่สืบค้นข้อมูล 30 ตุลาคม 2558)

เหตุการณ์สำคัญ ในสมัยรัตนโกสินทร์ที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

<https://krujiraporn.wordpress.com>

<http://www.oknation.net/blog/khonsiam3/2011/04/06/entry-1>

(วันที่สืบค้นข้อมูล 30 ตุลาคม 2558)

ทำไมคนญี่ปุ่นถึงรักชาติ

กามิกาเซ่ อาภาศยานพลีชีพ

<http://writer.dek-d.com/cammy/story/viewlongc.php?id=219485&chapter=40>

<http://www.clipmass.com/story/28920>

<http://board.postjung.com/641259.html>

(วันที่สืบค้นข้อมูล 1 พฤศจิกายน 2558)

การส่งเสริมอุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

<http://kpi2.kpi.ac.th/>

(วันที่สืบค้นข้อมูล 30 ตุลาคม 2558)

“ชาตินิยม” อุดมการณ์ที่ควรปลูกฝังให้กับคนไทย / ดร.แพง ชินพงศ์

<http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9560000142945>

สืบค้นวันที่ 31 ตุลาคม 2558

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายวรวัฒน์	สินธพานนท์	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอ	แม่ริม
นางจุฑามาศ	วงศ์ศิริ	ครูชำนาญการพิเศษ	กศน.อำเภอแม่ริม
นางกุลรัศมี	ประเสริฐศรี	ครูชำนาญการพิเศษ	กศน.อำเภอแม่ริม
นางดุขฎิ	นาคะบุตร	ครูชำนาญการพิเศษ	กศน.อำเภอแม่ริม
นางญาณวดี	แก้วปยรัตน์	ครูชำนาญการ	กศน.อำเภอแม่ริม

คณะผู้จัดทำ

นางรัตนพร	ศรีสุข ครู กศน.ตำบล	กศน.อำเภอแม่ริม
-----------	---------------------	-----------------

คณะกรรมการ/ปรับปรุงแก้ไข

ที่ปรึกษา

นายศุภกร ศรีศักดิ์ดา ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงใหม่
นางมีนา กิตติขานนท์ รองผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงใหม่

คณะกรรมการ/ปรับปรุงแก้ไข

นางนิรมล บุญชู	ผู้อำนวยการกศน.อำเภอต๋อยหล่อ	ประธานกรรมการ
นายโยธิน สมโนนนท์	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
นางศุภราญ ใจน้อย	ครูอาสาสมัครฯ	กรรมการ
นาง โชติดาร ใจน้อย	ครูอาสาสมัคร ฯ	กรรมการ
นางรจนา กันธะวงศ์	นักวิชาการศึกษา	กรรมการ
และ	สำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงใหม่	เลขานุการ